

DECIZIE
În numele Legii

CURTEA SUPREMĂ DE JUSTIȚIE

01 august 2023

mun. Chișinău

Completul de judecată special, instituit în cadrul Curții Supreme de Justiție, pentru examinarea contestațiilor declarate împotriva deciziilor Comisiei independente de evaluare a integrității candidaților la funcția de membru în organele de autoadministrare ale judecătorilor și procurorilor

În componență:

Președinte, judecător
Judecători

Tamara Chișca-Doneva
Ion Guzun
Mariana Pitic

Grefieri

Alexandr Beriozchin,
Victoria Melinte

Cu participarea:

reclamantei
reprezentantului reclamantei, avocatul

Ecaterina Buzu
Petru Balan

reprezentanții pârâtei, avocații

Roger Gladei,
Irina Sugoneaco
Cernei Valeriu

examinând în ședință de judecată publică, în procedura contenciosului administrativ, cererea de contestare depusă de Ecaterina Buzu împotriva Comisiei independente de evaluare a integrității candidaților la funcția de membru în organele de autoadministrare ale judecătorilor și procurorilor cu privire la anularea deciziei și dispunerea reluării procedurii de evaluare a candidatei,

c o n s t a ț ă:

Argumentele participanților la proces:

La 28 ianuarie 2023 Ecaterina Buzu, a depus cerere de contestare împotriva Comisiei independente de evaluare a integrității candidaților la funcția de membru în organele de autoadministrare ale judecătorilor și procurorilor, prin care a solicitat anularea deciziei Comisiei independente de evaluare a integrității candidaților la funcția de membru în organele de autoadministrare ale judecătorilor și procurorilor nr. 10 din 4 ianuarie 2023, cu privire la candidatura Ecaterinei Buzu, candidată la funcția de membru în Consiliul Superior al Magistraturii și dispunerea reluării procedurii de evaluare a candidatei Ecaterina Buzu de către Comisia independentă de

evaluare a integrității candidaților la funcția de membru în organele de autoadministrare ale judecătorilor și procurorilor.

În motivarea acțiunii, reclamanta a relatat că, la începutul anului 2022 a fost votată în prima lectură Legea privind pre-vettingul candidaților la funcția de membru al Consiliului Superior al Procurorilor și Consiliului Superior al Magistraturii. La data de 10 martie 2022, Parlamentul a votat în lectură finală Legea privind unele măsuri aferente selectării candidaților la funcția de membru în organele de autoadministrare ale judecătorilor și procurorilor nr. 26 din 10 martie 2022, în vigoare din 16 martie 2022.

La 6 aprilie 2022, Comisiei a fost transmisă de către CSM lista candidaților înscriși în concurs pentru funcția de membru în Consiliul Superior al Magistraturii, fiind inclusă și reclamanta, pentru începerea procedurii de evaluare, iar la 21 iunie 2022, Comisia a trimis reclamantei un chestionar privind integritatea etică pentru a fi completat în mod voluntar și returnat Comisiei până la 5 iulie 2022. Reclamanta a solicitat Comisiei să i se acorde posibilitatea de a expedia chestionarul mai târziu, termenul fiind prelungit până la 11 iulie 2022, dată la care a fost expediat chestionarul vizat în adresa Comisiei, completat de către Ecaterina Buzu.

Ulterior, reclamantei i-au fost adresate câteva runde de întrebări și subîntrebări, la care aceasta a răspuns în termen și cu exactitate.

La 2 decembrie 2022, reclamanta a participat la audieri în cadrul ședinței publice a Comisiei de evaluare, anunțându-se încheierea ei, deliberarea, iar la 8 decembrie 2022, acesteia i-a fost adresată a cincea rundă de întrebări, care conținea 1 întrebare, inclusiv 2 subîntrebări, pentru a elucida unele aspecte care au apărut în cadrul evaluării. Răspunsurile la aceste întrebări au fost formulate de către reclamantă în termenul acordat.

În continuare, la 23 ianuarie 2023, ora 14¹³, reclamantei i-a fost remisă prin intermediul poștei electronice, de către Secretariatul Comisiei de evaluare, decizia Comisiei Pre-Vetting.

Astfel, s-a precizat că, decizia nr. 10 din 4 ianuarie 2023, cu privire la candidatura Ecaterinei Buzu, candidată la funcția de membru în Consiliul Superior al Magistraturii, este axată pe următoarele aspecte:

1. „Dubiile serioase” ale Comisiei de evaluare (art. 13 alin. (5) din Legea nr. 26/2022) cu privire la corespunderea candidatei cu criteriul de integritate financiară în temeiul art. 8 alin. (4) lit. a) și alin. (5) lit. b) și criteriul de integritate etică conform art. 8 alin. (2) lit. c) din Legea nr. 26/2022 în legătură cu declararea averii și intereselor personale în modul stabilit de legislație, dubii ce nu au fost înlăturate de candidată, și cu privire la corespunderea candidatei cu criteriul de integritate financiară conform art. 8 alin. (4) lit. b) și alin. (5) lit. c) și d) în legătură cu sursele depunerilor de numerar într-unul dintre conturile bancare ale candidatei;

2. ”Dubiile serioase” ale Comisiei de evaluare (art. 13 alin. (5) din Legea nr. 26/2022) cu privire la conformitatea candidatei cu criteriul de integritate etică, în temeiul art. 8 alin. (2) lit. a) din Legea nr. 26/2022, în legătură cu folosința fără plată a chiriei apartamentului, proprietarul căruia era minor, timp de 14 ani, dubii ce nu au fost înlăturate de candidată.

Pe marginea acestor aspecte, reclamanta a menționat că, conform art. 8 din Legea nr. 26 din 10 martie 2022, se consideră că un candidat corespunde criteriului de integritate financiară dacă, alin. (4) lit.: a) averea candidatului a fost declarată în

modul stabilit de legislație; b) Comisia de evaluare constată că averea dobândită de către candidat în ultimii 15 ani corespunde veniturilor declarate și alin. (5) lit. b) respectarea de către candidat a regimului juridic al declarării averii și intereselor personale; c) modul de dobândire a bunurilor aflate în proprietatea sau posesia candidatului ori a persoanelor specificate la art. 2 alin. (2), precum și cheltuielile legate de întreținerea acestor bunuri; d) sursele de venit ale candidatului și, după caz, ale persoanelor specificate la art. 2 alin. (2).

Referitor la dreptul discreționar, s-a notat că în concepția Codului administrativ al RM (articolele citate) acesta conturează 3 semnificații distincte: i) discreția în domeniul dreptului administrativ material (temeiul emiterii actului administrativ individual este formulat în termeni de genul „poate”, „posibil” sau „se autorizează”); ii) discreția procedurală care se referă la chestiunile strict de procedură administrativă (de exemplu, alegerea modalităților de comunicare conform art. 96 din Codul administrativ al RM, felurile probelor pentru clarificarea unui fapt conform art. 87 din Codul administrativ al RM, etc.); iii) discreția de tip judiciar, acordată judecătorului (de exemplu, instanța de judecată conform art. 214 poate suspenda executarea actului administrativ individual defavorabil).

Astfel, promovarea evaluării constituie un act administrativ individual obligatoriu, dar nu discreționar. Întrunirea cumulativă a condițiilor din art. 8 alin. (2) și (4) din Legea nr. 26 din 10 martie 2022, generează obligația Comisei de evaluare de a emite o decizie favorabilă de promovare a candidatului la funcția de membru al Consiliului Superior al Magistraturii, sub aspectul corespunderii criteriului de integritate financiară și etică.

Astfel, Comisia de evaluare are doar o discreție procedurală, care se referă la investigarea și clarificarea stării de fapt din oficiu (și alte aspecte privind pregătirea și emiterea actului administrativ individual), fapt ce nu implică atribuirea actului administrativ individual la cel discreționar.

Totodată, noțiunea „dubiu serios” constituie concepte juridice nedefinite (nedeterminate), ce conturează specificul dreptului administrativ, or ele nu oferă discreție, dar o marjă în stabilirea faptelor de la abstract la concret și pe cale de consecință, aplicarea normelor cât mai adecvată la un anumit caz (așa numită justiție echitabilă). Erorile cel mai des întâlnite la aplicarea unor astfel de concepte juridice se referă la corecta stabilire a faptelor și interpretarea legii.

Revenind la decizia contestată, reclamanta a indicat că, Comisia de evaluare a formulat următoarele concluzii referitoare la existența unor conturi bancare deschise pe numele celei din urmă: La audieri în sedință publică, candidata a declarat că informațiile pe care le-a primit Comisia cu privire la depunerile de numerar în acel cont sunt incorecte, că era imposibil să se depună bani în acel cont și că nu a depus bani în acel cont întrucât era un card de credit.

În ceea ce privește depunerile de numerar în contul bancar nr. 2, candidata nu a furnizat alte surse de mijloace financiare pentru depuneri bănești decât salariul ei. Candidata nu a explicat ce mijloace financiare a folosit pentru a plăti pentru cheltuielile de trai sau cum a putut să depună cea mai mare parte din salariu într-un cont și să nu-l folosească.

După audieri, Comisia a solicitat candidatei să verifice extrasele de cont furnizate de bancă referitoare la contul bancar nr. 2 și 3. Candidata a confirmat că informațiile pe care Comisia le-a primit de la bancă sunt corecte. Între 2011-2012, a

fost retrasă suma de 79.124,35 MDL de pe cardul său de cont flexibil. În perioada 2011-2012 ea a depus numerar pentru completarea soldului din contul de card în sumă de 111.956,32 MDL.

Sumele depuse în 2011 și 2012 se apropie de 90% din salariul total al candidatei în acei ani (salariul total pentru 2011 a fost de 72.056 MDL; salariul total pentru 2012 a fost de 60.082 MDL), dar candidata nu a indicat alte surse de venit pentru depuneri bănești. Mai mult ca atât, diferența dintre suma cheltuielilor totale de 79.124,35 MDL și suma depunerilor bănești de 111.956,32 MDL este de 32.831,97 MDL, ceea ce, potrivit candidatei, reprezintă penalități și dobânzi.

Această concluzie a Comisiei de evaluare, reclamanta a considerat-o ca fiind pripită și exercitată în mod arbitrar, deoarece prin constatările din actul de constatare al Comisie Naționale de Integritate a RM (ANI) nr. 04/171 din 05.05.2016 (prezentat de reclamată în formă deținută (se anexează), rezultă următoarele constatări:

La capitolul IV. "Active Financiare" dna Buzu Ecaterina a declarat un depozit bancar în sumă de 28,65 Euro, deschis în 2011, la BC „Modindconbank” SA, fără dobândă și contul de card salarial cu soldul la ziua declarării de 2 285,31 lei.

Totodată, conform documentelor prezentate Comisiei de către instituțiile bancare din țară s-a stabilit că persoana supusă controlului nu a declarat următoarele conturi:

- cont curent nr. xxxxxxxxxxxxxxxx, (de rambursare a creditului) deschis în 2012, la xxxxxxxxxxxxxxxx|, cu soldul la data de 31.12.2014 - 42,12 lei, rulaje în 2014 - 25 157,88 lei, titular Buzu Ecaterina;

- cont curent nr. xxxxxxxxxxxxxxxx, deschis în 2013, la BC „Modindconbank” SA, cu soldul la data de 12.03.2015 - 0 lei, rulaje în 2014 - 1,69 lei, titular Buzu Ecaterina.

Referitor la conturile nedeclarate dna Buzu Ecaterina precizează că acestea sunt conturi colaterale creditului de care a beneficiat, credit care a fost declarat.

La capitolul VI. "Datorii" dna Buzu Ecaterina a declarat o datorie în sumă de 120 000 lei contractată în 2012, scadentă în 2022, rata dobânzii -15%, creditor xxxxxxxxxxxx.

Potrivit informațiilor prezentate de către băncile comerciale din Republica Moldova, la momentul depunerii declarației cu privire la venituri și proprietate, dna Buzu Ecaterina, nu a beneficiat de alte credite decât cel declarat.

În viziunea reclamantei, cele consemnate vin să confirme faptul că, Comisia și-a exercitat discreția cu rea credință și în mod arbitrar.

Cât privește folosința apartamentului fără plata chiriei în perioada 2004-2018, în decizie, Comisia a reținut următoarele circumstanțe de fapt: Din 2004 până în 2018, candidata și copiii ei au locuit într-un apartament de 47,7 mp situat în Chișinău. Proprietarul apartamentului era un copil minor care moștenise imobilul la vârsta de șase ani, după decesul mamei sale. Tutorele minorului s-a oferit să permită candidatei și copiilor săi să locuiască în acest apartament până la atingerea majoratului de către minor, cu condiția - candidata să aibă grijă de apartament și să plătească pentru serviciile comunale. Abitația în apartament s-a bazat pe o înțelegere verbală cu tutorele. Candidata a prezentat o declarație din partea tutorelui care a confirmat înțelegerea verbală, conform căreia candidatei i se permitea să locuiască în apartament cu condiția achitării serviciilor comunale și că tutorele nu solicitase plată de chirie sau alte plăți.

În luna noiembrie 2018, unul dintre copiii candidatei și soțul copilului respectiv au procurat apartamentul de la proprietar, care avea atunci vârsta de 20 de ani, la prețul de 252.191 MDL. Cuplul a vândut apartamentul în noiembrie 2020, la prețul de 680.522 MDL (33.500 EUR).

Candidata a declarat, ca răspuns la întrebările scrise, că nu este înrudită și nu are nicio relație de familie cu minorul care era proprietarul apartamentului sau tutorele acestuia, care era bunica minorului.

La audieri, în ședință publică, candidata a confirmat că, nu are nici o relație de familie cu tutorele sau minorul. Ea a explicat că a aflat despre apartament de la tatăl ei care îl cunoștea pe bunicul minorului. Candidata a declarat că sunt doar cunoscuți. În acea perioadă, candidata își căuta un apartament în Chișinău pentru că copiii ei mergeau la școală acolo. Candidata a informat Comisia că, mama minorului care moștenise apartamentul, o tânără de douăzeci de ani, a decedat în apartament, ceea ce a reprezentat o tragedie pentru familie. Din cauza acestei situații, tutorele minorului a fost dispus să-i permită candidatei să folosească apartamentul, cu condiția ca aceasta să plătească serviciile comunale și să aibă grijă de apartament. Bunica și bunicul minorului aveau propriul apartament în Chișinău. Bunicii nu au vrut să vândă apartamentul fără acordul minorului, așa că au așteptat până când acesta va împlini vârsta de 18 ani. Candidata a declarat că, dacă tutorele ar fi solicitat plată de chirie, ar fi negociat cu ei, dar, neexistând o astfel de condiție, nu a achitat nici o plată de chirie pentru apartament, timp de 14 ani.

De asemenea, candidata a confirmat la audieri în ședință publică că, unul dintre copiii ei și soțul acestuia au procurat acest apartament în 2018 și candidata a confirmat detaliile tranzacției. Ea a explicat că, atunci când minorul a împlinit vârsta de 18 ani, tutorele i-a spus că nepotul tutorelui nu vrea să locuiască în apartament și că vor să-l vândă. Tutorele a întrebat-o pe candidată dacă vrea să-l cumpere. Candidata nu dispunea de mijloace financiare, dar unul dintre copiii ei și soțul copilului l-au cumpărat. Candidata a declarat inițial că, nu a fost implicată în tranzacția de cumpărare și le-a spus doar copiilor săi că fiecare tranzacție trebuie să fie oficială, iar suma care va fi negociată trebuie să fie reflectată veridic în contract. Candidata a precizat că, prețul de cumpărare a fost negociat între tutore, nepotul ei, fiica candidatei și soțul acesteia. După mai multe întrebări, candidata a recunoscut că, a fost prezentă la negocieri cu fiica sa și soțul ei atunci când s-a ajuns la un acord. Agenți imobiliari nu fuseseră implicați în tranzacție. Candidata a declarat Comisiei că, apartamentul a fost vândut la un preț mai mare în 2020, decât pentru care a fost achiziționat în 2018, din cauza reparațiilor care au fost făcute de fiica candidatei și de soțul acesteia. Când apartamentul a fost scos la vânzare în 2020, apartamentul a fost evaluat de agenții imobiliari, iar valoarea stabilită a fost reflectată în contract.

După audieri, candidata a oferit informații suplimentare despre apartamentul din Chișinău. Ea a reiterat că abitația în apartamentul care aparținea minorului i-a fost propusă de tutore, cu condiția de a plăti serviciile comunale și de a avea grijă de apartament, (ceea ce era problematic din cauza acoperișului; ulterior a făcut reparații cosmetice cu ajutorul fraților săi), deoarece tutorele știa că ea nu are resurse financiare și are doi copii minori. De asemenea, candidata a furnizat fotografii ale apartamentului pentru a arăta starea apartamentului și motivul pentru care a fost propus spre vânzare la o sumă negociată mai mică decât valoarea de vânzare a acestuia după reparație. Fotografiiile, cu marcaje de timp din 2016, au arătat daune la

plafoane și alte părți din interior. Nu au fost prezentate fotografiile sau alte informații care să arate starea apartamentului când a fost vândut în 2020.

Pe marginea acestui aspect, Comisia de evaluare a trasat următoarea concluzie: În opinia Comisiei, aranjamentul, deși avantajos pentru candidată, a fost dezavantajos pentru un copil minor și, prin urmare, a ridicat întrebări legate de etică pe care un judecător ar fi trebuit să le ia în considerare. În timp ce tutorele minorului poartă, fără îndoială, responsabilitatea pentru inacțiune de a proteja pe deplin interesele financiare ale minorului, aflarea candidatei în aranjament dezechilibrat timp de paisprezece ani, mai ales după ce candidata a devenit judecător, ridică întrebarea că s-a profitat de minor, ceea ce nu este o conduită conformă cu standardele înalte așteptate de la judecători.

Însă, reclamanta a ținut să afirme că, conduita sa în calitate de cetățean simplu în raport cu proprietarii apartamentului în care a locuit, nu creează nici o aparență de lipsă de integritate sau o conduită, care ar fi fost capabilă să răstoarne principiul de etică profesională. Reclamanta nu a încălcat drepturile minorului și nici a altor terți. Înțelegerile avute au fost făcute în limitele legii cu tutorele minorului, iar ultimul, când a devenit major nu a avut nici o reacție negativă față de reclamantă. Atât tutorele minorului, cât și el personal au locuit în condiții decente și nu există nici o constatare a vreunui organ privind protecția copilului care să fi constatat vreo încălcare a drepturilor copilului.

Prin urmare, Ecaterina Buzu, prin prezenta acțiune în obligare, solicită revendicarea încălcării dreptului în calitate de judecător de a candida și a fi membru al Consiliului Superior al Magistraturii și urmărește anularea unui act administrativ individual, prin care s-a respins solicitarea reclamantei în procedura administrativă și obligarea Autorității publice să emită actul administrativ individual solicitat.

La 1 februarie 2023, Comisia independentă de evaluare a integrității candidaților la funcția de membru în organele de autoadministrare ale judecătorilor și procurorilor a depus referință, prin care a solicitat respingerea cererii de contestare înaintată de Ecaterina Buzu, pe motiv că este neîntemeiată.

În referință, Comisia independentă de evaluare a integrității candidaților la funcția de membru în organele de autoadministrare ale judecătorilor și procurorilor a indicat că, în speță, Comisia a executat cu diligență și bună-credință toate obligațiile în sarcina sa, prevăzute de Legea nr. 26/2022. În particular, atunci când a constatat anumite neclarități, Comisia a oferit reclamantei posibilitatea de a le elucida, prin prezentarea datelor și informațiilor suplimentare (în sensul art. 10 alin. (7) din Legea nr.26/2022), oferind un termen suficient (fapt confirmat implicit de către reclamantă prin prezentarea datelor și informațiilor suplimentare în termenele oferite de Comisie).

Suplimentar, s-a atras atenția asupra faptului că, sarcina probațiunii trece asupra candidatei pe parcursul procesului de evaluare în faza inițială. Or, este în obligația Comisiei de a acumula date și informații, făcând uz de competențele sale legale (art. 6 din Legea nr 26/2022) și cu respectarea obligațiilor legale (art. 7 din Legea nr 26/2022).

Însă, odată cu apariția unor neclarități și în scopul elucidării acestora, Comisia oferă candidatei posibilitatea de a prezenta date și informații suplimentare (art. 10 alin. (7) din Legea nr.26/2022). Prezentarea datelor și informațiilor suplimentare este

un drept, nu o obligație a candidatei (art. 12 alin. (4) din Legea nr. 26/2022), iar neexercitarea acestui drept (prin refuz, fățiș sau tacit, ori prin prezentarea unor date incomplete sau neconcludente) riscă să inducă Comisia la concluzia că, există dubii serioase în privința candidatului și că nu întrunește criteriile de integritate (art. 13 alin. (5) din Legea nr. 26/2022). Respectiv, este în interesul candidatului să preia sarcina probațiunii, iar acest transfer legislativ nu numai că nu încalcă dar și protejează efectiv drepturile candidate.

În aceeași ordine de idei, s-a arătat că deciziile Comisiei sunt conforme Legii nr. 26/2022, și rezultă din testul efectuat în urma evaluării integrității etice și financiare a candidatei, în baza datelor și informațiilor primite de la candidat și terți. Comisia constată dacă există sau nu dubii serioase privind conformitatea candidatei cu criteriile legale de integritate.

Concomitent, Legea nr. 26/2022 stabilește expres și explicit marja de discreție a Comisiei la efectuarea constatărilor sale, precum urmează:

- în aprecierea criteriilor prevăzute la alin. (2)-(5) și în luarea unor decizii cu privire la acestea, Comisia de evaluare nu depinde de constatările altor organe cu competente în domeniul respectiv - art.8 alin.(6);

- Comisia de evaluare apreciază materialele acumulate după intima sa convingere, formată în urma cercetării multiaspectuale, complete și obiective a informației. Nici unul dintre materialele prezentate nu are o forță probantă prestabilită fără aprecierea lui de către Comisia de evaluare (art. 10 alin. (9)).

Prin urmare, soluția oferită de Comisie, prin decizia de constatare a promovării sau nepromovării evaluării, reprezintă o apreciere, după intima sa convingere, a faptului dacă există sau nu dubii serioase privind conformitatea candidatei cu criteriile de integritate financiară și etică.

Cu alte cuvinte, Comisia nu constată existența sau lipsa conformității candidatei cu criteriile de integritate, ci doar existența sau lipsa dubiilor serioase privind conformitatea. Or, anumite circumstanțe factice ar putea fi suficiente pentru a constata că, există dubii serioase privind conformitatea, dar în același timp ar putea fi insuficiente pentru a constata lipsa de conformitate.

Astfel, Comisia nu este în postura de instanță de judecată sau alt organ similar, iar acțiunile ei nu sunt o verificare judiciară sau de alt gen menită să constate cu certitudine un anumit fapt (existența sau lipsa conformității cu criteriile de integritate).

În speță, Comisia a acționat în conformitate cu rigorile descrise, apreciind în baza criteriilor de conformitate stabilite de Legea nr.26/2022, raportate la circumstanțele de fapt rezultate din datele și informațiile acumulate (inclusiv cu concursul reclamantei), dacă există sau nu dubii serioase privind conformitatea reclamantei cu criteriile de integritate etică și financiară. Decizia emisă în acest sens reprezintă realizarea acestei puteri discreționare care nu poate fi supusă unui control judiciar.

Excepția de la regula de mai sus poate avea doar un caracter extraordinar și s-ar referi la cazurile unor acțiuni deosebit de arbitrare și inoportune ale emitentului, care conduc la ilegalitate. Așa-zisa oportunitate care să poată face obiectul controlului instanței se referă la situațiile în care starea de inoportunitate este atât de flagrantă încât ar conduce la ilegalitate, respectiv emiterea actului prin deturnare de putere sau cu încălcarea competenței.

Așadar, instanța de judecată este ținută să exercite controlul de legalitate a deciziei, și nu este în drept să execute controlul de oportunitate. În particular, instanța ar fi îndrituită să admită acțiunea reclamantei și să dispună reluarea evaluării doar în situația în care constată existența unor circumstanțe ce puteau duce la promovarea evaluării de către candidat, situație ce lipsește în speță.

Cu referire la cele de mai sus, s-a reținut în primul rând că, reclamanta a încălcat obligația de probațiune.

Astfel, s-a atras atenția asupra faptului că nici una dintre afirmațiile reclamantei nu sunt susținute prin probe pertinente și admisibile. În lipsa probelor, reclamanta apelează la tehnici inadmisibile în procesul probațiunii, cum sunt sofismele (erori logice cu scopul de a induce în eroare instanța de judecată), critica legii aplicabile (care are o altă procedură de remediere, în conformitate cu prevederile Legii nr. 100/2017 cu privire la actele normative), dar și tentativa de inducere a instanței în a examina oportunitatea deciziei (fapt interzis de lege - art. 225 din Codul administrativ).

Dimpotrivă, materialele dosarului reclamantei, prezentate instanței de judecată, confirmă că Comisia a acționat independent, cu diligență și bună-credință, respectând întocmai procedura de evaluare, regulile privind sarcina probațiunii, obiectul și limitele legale ale mandatului său și în conformitate cu marja legală de discreție.

Contrar prevederilor art. 16 din Codul administrativ, reclamanta cere mai întâi limitarea marjei de discreție a Comisiei, iar apoi declinarea în întregime a marjei de discreție. Aceste pretenții nu se întemeiază însă pe un text de lege, ci doar rezultă din interpretări arbitrare (a conceptului de "dubiu serios") și tentativă de a impune instanței exercitarea controlului de oportunitate a deciziei (sub pretextul unui control efectiv), ambele aceste mijloace de argumentare fiind inadmisibile și contrare interpretării logico-juridice a Codului administrativ și Legii nr. 26/2022.

De altfel, în virtutea prevederilor art. 10 alin. (9) din Legea nr. 26/2022, Comisia apreciază materialele acumulate cu concursul candidatului și terțelor persoane după intima sa convingere, în aprecierea sa, Comisia de evaluare nu depinde de constatările altor organe cu competențe în domeniul respectiv – art.8 alin. (6) din Legea nr. 26/2022.

În aceeași ordine de idei, este de competența Comisiei să aprecieze dacă anumite circumstanțe sunt sau nu suficiente pentru a constata existența sau lipsa dubiilor serioase privind conformitatea. Asta deoarece anume această chestiune se referă la oportunitatea deciziei, care nu poate face obiectul controlului judiciar.

În concluzie, s-a menționat că soluția oferită de Comisie, prin decizie, reprezintă o apreciere, după intima sa convingere, a faptului dacă există sau nu dubii serioase privind conformitatea candidatei cu criteriile de integritate financiară și etică.

La 10 februarie 2023, Ecaterina Buzu, fiind reprezentată de avocatul Petru Balan, (în baza mandatului de avocat nr. 1876276 seria MA din 10 februarie 2023), a depus demers, prin care a solicitat ridicarea excepției de neconstituționalitate a sintagmelor „grav, reprobabile și inexplicabile” de la art. 8 alin. (2) lit. a), precum și sintagma „în ultimii 15 ani” de la art. 8 alin. (4) lit. b) și textul „ori a persoanelor specificate la art. 2, alin. (2)” de la art. 8 alin. (5) lit. c) din Legea nr. 26 din 10 martie 2022, privind unele măsuri aferente selectării candidaților la funcția de membru în organele de autoadministrare ale judecătorilor și procurorilor și a sintagmei „dacă constată existența unor circumstanțe care puteau duce la promovarea evaluării de

către candidat” din art. 14 alin. (8) din Legea nr. 26 din 10 martie 2022 privind unele măsuri aferente selectării candidaților la funcția de membru în organele de autoadministrare ale judecătorilor și procurorilor.

Prin încheierea din data de 10 februarie 2023 a Curții Supreme de Justiție s-a admis în parte demersul depus de către Ecaterina Buzu, reprezentată de avocatul Petru Balan, cu privire la ridicarea excepției de neconstituționalitate, s-a ridicat excepția de neconstituționalitate a sintagmei „dacă constată existența unor circumstanțe care puteau duce la promovarea evaluării de către candidat” din art. 14, alin. (8) din Legea nr. 26 din 10 martie 2022 privind unele măsuri aferente selectării candidaților la funcția de membru în organele de autoadministrare ale judecătorilor și procurorilor.

Curtea Constituțională, prin hotărârea din data de 14 februarie 2023, a admis excepțiile de neconstituționalitate ridicate de dl avocat Petru Balan, în interesele dnei judecătoare Ecaterina Buzu, parte în dosarul nr. 3-7/2023, a declarat neconstituțional textul „dacă constată existența unor circumstanțe care puteau duce la promovarea evaluării de către candidat” din articolul 14, alin. (8), lit. b) din Legea nr. 26 din 10 martie 2022 privind unele măsuri aferente selectării candidaților la funcția de membru în organele de autoadministrare ale judecătorilor și procurorilor. Până la modificarea legii de către Parlament, completul special al Curții Supreme de Justiție, la examinarea contestațiilor declarate împotriva deciziilor Comisiei de evaluare, va putea dispune reevaluarea candidaților nepromovați dacă va constata (a) că în cadrul procedurii de evaluare au fost admise erori procedurale grave de către Comisia de evaluare, care afectează caracterul echitabil al procedurii de evaluare, și (b) că există circumstanțe care puteau conduce la promovarea evaluării de către candidat.

La data de 4 aprilie 2023, Ecaterina Buzu a adus la cunoștința Completului de judecată specială că, a reziliat contractul de asistență juridică cu avocatul Petru Balan.

În ședința de judecată, reclamanta a susținut acțiunea pe motivele de fapt și de drept invocate, explicând instanței modul de funcționalitate a conturilor nr. 2 și nr. 3, care greșit a fost perceput de către Comisie, prin însumarea depunerilor operate pe aceste conturi. Totodată, a afirmat că apartamentul minorului, în care a deținut dreptul de abitație fără plata chiriei, se afla în stare deplorabilă, iar tutorele minorului a fost inițiatorea aranjamentului privind dreptul de abitație în acest imobil, în schimbul achitării serviciilor comunale, nefiind înaintate alte pretenții pecuniare. Pentru a susține cele declarate, reclamanta a solicitat audierea martorului Esipenco Larisa, care a depus declarații în sensul dat, cu respectarea prevederilor art. 215 Cod de procedură civilă.

Reprezentanții Comisiei independente de evaluare a integrității candidaților la funcția de membru în organele de autoadministrare ale judecătorilor și procurorilor, avocații Roger Gladei și Irina Sugoneaco au susținut argumentele invocate în referința depusă, solicitând respingerea acțiunii ca fiind neîntemeiată. Suplimentar au menționat că, reclamanta a avut posibilitatea să facă cunoștință cu materialele dosarului înainte de audieri pentru a clarifica unele momente Comisiei, însă o asemenea cerință nu a parvenit, iar audierea unor martori nu constituie obiectul examinării prezentei cauze.

Aprecierea instanței.

Audiind părțile, și reprezentanții lor, examinând actele dosarului administrativ și cel judiciar, completul de judecată special al Curții Supreme de Justiție constată că acțiunea este admisibilă și întemeiată, din următoarele motive.

Termenul de examinare a acțiunii

Conform art. 14 alin. (7) din Legea nr. 26/2022, prin derogare de la prevederile art. 195 din Codul administrativ nr. 116/2018, cererea de contestare a deciziei Comisiei de evaluare se examinează în decurs de 10 zile.

La acest capitol, Completul de judecată special al Curții Supreme de Justiție ține să menționeze că, cererea depusă de Ecaterina Buzu a fost repartizată în mod automat-aleatoriu la 28 ianuarie 2023, judecătorului-raportor Ala Cobăneanu, care prin încheierea din aceeași dată a primit spre examinare cererea și a dispus acțiuni de pregătire a cauzei pentru dezbaterea judiciară, stabilind ședința de judecată pentru 3 februarie 2023. La 2 februarie 2023, reclamanta a depus o cerere, solicitând amânarea ședinței de judecată, iar astfel, ținând cont de agenda instanței și a participanților la proces a stabilit un nou termen pentru examinarea cauzei, 07 februarie 2023.

În cadrul ședinței de judecată din 07 februarie 2023, reclamanta a înaintat cerere de recuzare judecătorului Ala Cobăneanu, care a fost respinsă la aceeași dată, prin încheiere motivată, ședința de judecată fiind amânată pentru data de 10 februarie 2023. Ulterior, în cadrul ședinței din 10 februarie 2023, de către reclamantă a fost antrenat avocatul Petru Balan, pentru a-i reprezenta interesele în prezenta cauză de contencios administrativ. Tot atunci, reprezentantul reclamantei a înaintat o cerere cu privire la ridicarea excepției de neconstituționalitate, care a fost admisă parțial, prin încheiere motivată, la aceeași dată.

Prin încheierea din 02 martie 2023 a Președintelui interimar al Curții Supreme de Justiție, cauza a fost supusă redistribuirii unui alt judecător în legătură cu demisia judecătorului-raportor Ala Cobăneanu, fiind repartizată în aceeași dată judecătorului-raportor Tamara Chișca-Doneva.

La data de 06 martie, judecătorul Tamara Chișca-Doneva declară abținere de la judecarea prezentei cereri de contestare, pe motiv că avocatul Petru Balan îi reprezintă interesele în alte cauze aflate pe rolul instanțelor de judecată. Declarația nominalizată a fost admisă la data de 7 martie 2023, prin încheiere motivată.

Ulterior, prin intermediul Programului Integrat de Gestionare a Dosarelor, cauza a fost distribuită repetat, judecătorului Ion Guzun, ședința de judecată fiind fixată pentru data de 16 martie 2023. Ședința din 16 martie a avut loc, fiind anunțată o întrerupere până la data de 04 aprilie 2023. Însă, această ședință nu a avut loc, din motivul imposibilității constituirii Completului de judecată special, fiind amânată pentru data de 10 aprilie 2023.

Prin dispoziția nr. 53 din 4 aprilie 2023 a fost instituită o nouă componentă a completului de judecată special în cadrul Curții Supreme de Justiție pentru examinarea contestațiilor declarate împotriva deciziilor Comisiei independente de evaluare a integrității candidaților la funcția de membru în organele de autoadministrare ale judecătorilor și procurorilor în următoarea componentă: Tamara Chișca-Doneva – președinte, judecător, Mariana Pitic – judecător, Maria Ghervas – judecător, în rest fiind menținută Dispoziția Președintelui interimar al Curții Supreme de Justiție nr. 39 din 20 martie 2023, prin care a fost menținută Dispoziția

Președintelui interimar al Curții Supreme de Justiție nr. 34 din 02 martie 2023, în partea în care ca judecător supleant a fost desemnat – Ion Guzun.

La 10 aprilie 2023, Comisia independentă de evaluare a integrității candidaților la funcția de membru în organele de autoadministrare ale judecătorilor și procurorilor a depus o cerere de recuzare a judecătorului Mariana Pitic.

Subsecvent, Completul de judecată al Curții Supreme de Justiție reține că, la 06 aprilie 2023, a intrat în vigoare Legea nr. 64 din 30 martie 2023 cu privire la Curtea Supremă de Justiție, precum și Legea nr. 65 din 30 martie 2023 cu privire la evaluarea externă a judecătorilor și a candidaților la funcția de judecător al Curții Supreme de Justiție.

Potrivit prevederilor art. 8 din Legea 64/2023, Plenul Curții Supreme de Justiție este compus din toți judecătorii Curții Supreme de Justiție și are, printre altele, atribuția de stabilire, anual, a componenței completelor de judecată.

Completul de judecată, reținând prevederile legale citate supra și faptul că în perioada martie-aprilie 2023 majoritatea magistraților de la Curtea Supremă de Justiție au demisionat, atestă imposibilitatea formării completelor de judecată de către Plenul Curții Supreme de Justiție, care la moment nu este deliberativ.

Totuși, prin Legea nr. 89 din 27 aprilie 2023, în vigoare din 02 mai 2023, dispozițiile tranzitorii din Legea 64/2023 cu privire la Curtea Supremă de Justiție, au fost modificate în sensul stabilirii momentului începerii activității Curții Supreme de Justiție în componența nouă, inclusiv a Plenului, oferind ca efect competențe de formare a completelor de judecată după regula anterioară – de către președintele Curții Supreme de Justiție.

În conformitate cu prevederile art. 12 alin. (8) din Legea 65/2023, Consiliul Superior al Magistraturii prin Hotărârea nr.120/6 din 10 aprilie 2023 a anunțat concursul pentru suplinirea, prin transfer temporar, a funcțiilor vacante de judecător la Curtea Supremă de Justiție, iar prin hotărârea Consiliului Superior al Magistraturii nr. 142/8 din 02 mai 2023, s-a hotărât transferul temporar a 7 judecători din instanțele naționale, pentru o perioadă de 6 luni, începând cu 10 mai 2023, în funcția de judecător al Curții Supreme de Justiție.

Astfel, Completul de judecată special constată că, activitatea Curții Supreme de Justiție a fost blocată în perioada 30 martie 2023 – 10 mai 2023, perioadă în care nu a fost posibilă nici faptic, nici juridic examinarea cauzelor aflate pe rolul instanței.

Din acest considerent, cererea de recuzare a judecătorului Mariana Pitic a fost supusă repartizării la 16 mai 2023, după reluarea activității Curții Supreme de Justiție, iar prin încheierea din 25 mai 2023, cererea de recuzare a fost respinsă.

La 26 iunie 2023 a fost stabilită următoarea ședință de judecată, în cadrul căreia a fost dispusă reluarea cauzei de contencios administrativ, în următoarea componență a Completului de judecată special: Tamara Chișca-Doneva – președinte, judecător, Mariana Pitic – judecător, Ion Guzun – judecător, drept consecință a faptului că reclamanta s-a refuzat de asistența avocatului Petru Balan, care după cum s-a arătat mai sus, a constituit motiv de admitere a declarației de abținere depusă de judecătorul Tamara Chișca-Doneva.

În cadrul ședinței de judecată a fost admis demersul reclamantei de audiere a martorului Esipenco Larisa, tutorele minorului Esipenco Vadim, fiind anunțată o întrerupere până la data de 06 iulie 2023.

În această ordine de idei, având în vedere cele enunțate supra, completul de judecată special notează că depășirea termenului de examinare a contestație în 10 zile, a fost influențat inclusiv de complexitatea cauzei, comportamentul părților la proces, care include pe cel al autorității pârâte, dificultatea dezbaterilor, demisiile în masă a judecătorilor Curții Supreme de Justiție și imposibilitatea formării completului special pentru judecarea cererilor de contestare.

Mai mult, durata de aflare pe rol a cauzei a fost condiționată inclusiv de asigurarea respectării drepturilor participanților la proces, fapt ce nu poate fi privit drept tergiversare a examinării cauzei, deoarece judecarea cererii de contestare a avut ca scop respectarea dreptului garantat al părților la un proces echitabil, consfințit în articolul 38 din Codul administrativ și articolul 6 § 1 din Convenția pentru apărarea Drepturilor Omului și a Libertăților fundamentale.

În cadrul ședinței de judecată din data de 06 iulie 2023 a fost examinată în fond cauza, fiind ascultate explicațiile părților, cercetate probele, ascultate pledoariile și conform art. 14 alin. (9) din Legea nr. 26/2022, a fost anunțată emiterea și plasarea deciziei pe pagina web a Curții Supreme de Justiție.

Aplicabilitatea Codului administrativ.

Completul de judecată special menționează că, în cadrul dezbaterilor judiciare, reprezentanții Comisiei au invocat neaplicarea cărților I și II din Codul administrativ la examinarea cauzelor pendinte pe rolul Curții Supreme de Justiție, argument care nu poate fi reținut din următoarele considerentele.

Completul de judecată special reține că aplicarea Codului administrativ și limitele ei este o problemă de interpretare și aplicare a legii asupra căreia are competență Curtea Supremă de Justiție ca instanță de judecată competentă pentru examinarea acțiunii în contencios administrativ (DCC nr. 163 din 1 decembrie 2022, § 24, DCC nr.2 din 18 ianuarie 2022, §19).

În primul rând, este necesar de a se explica de ce este aplicabil Codul administrativ procedurii de evaluare, dar și procedurii de contencios administrativ.

Din punct de vedere al conținutului normativ, Legea nr. 26/2022 cuprinde atât norme de drept public material, cât și norme de procedură administrativă și procedură a contenciosului administrativ.

În special, dispozițiile legale care reglementează definiția și condițiile de evaluare a integrității etice/financiare după natura lor constituie norme de drept administrativ material, care formează baza legală conform art. 21 alin. (1) din Codul administrativ pentru emiterea actului administrativ individual de către Comisie. Astfel, dispozițiile art. 8 alin. (1)-(4) din Legea nr. 26/2022 sunt norme de drept administrativ material.

Inițierea procedurii de evaluare este, conform art. 9 alin. (2) și art. 69 alin. (1) din Codul administrativ, o inițiere a procedurii administrative la cererea candidatei pentru una din funcțiile de membru în organele enumerate în art. 2 alin. (1) din Legea nr. 26/2022. Inițierea procedurii de contencios administrativ este condiționată, în conformitate cu prevederile art. 189 alin. (1) din Codul administrativ, de revendicarea de către reclamant a încălcării unui drept prin activitatea administrativă.

Astfel, Completul de judecată special relevă că, decizia Comisiei de evaluare este un act administrativ individual în sensul art. 10 alin. (1) din Codul

administrativ. Actul administrativ individual este rezultatul final al procedurii administrative.

Prin decizia Comisiei privind promovarea/nepromovarea evaluării de către candidat are loc finalizarea procedurii administrative conform art. 78 din Codul administrativ.

Mai mult decât atât, în nota informativă la Legea nr. 26/2022, autorii au indicat că „drept urmare a desfășurării activității sale, Comisia de evaluare va emite o decizie. Reieșind din faptul că decizia respectivă reprezintă un act administrativ, contestarea acesteia se va face conform prevederilor Codului administrativ nr. 116/2018 cu derogările exprese stabilite în prezentul proiect.”

Astfel, însăși legiuitorul a calificat decizia Comisiei de evaluare drept un act administrativ individual în privința căruia poate fi exercitată acțiunea în contencios administrativ.

Prin urmare, normele Codului administrativ privind procedura administrativă și instituția actului administrativ individual sunt aplicabile procedurii de evaluare, cu excepțiile prevăzute de Legea nr. 26/2022.

Completul de judecată special subliniază că, evaluarea candidaților pentru funcțiile de membru în organele enumerate în art. 2 alin. (1) din Legea nr. 26/2022 este prin natura sa un domeniu specific de activitate în sensul art. 2 alin. (2) din Codul administrativ.

Deși, Codul administrativ instituie o procedură administrativă și de contencios administrativ uniformă, totuși, conform art. 2 alin. (2) din Codul administrativ, anumite aspecte pot fi reglementate prin norme legislative speciale, dacă nu contravin principiilor Codului administrativ.

Normele speciale din Legea nr. 26/2022 nu exclude aplicarea cărților I și II, decât în privința unor aspecte, cum ar fi în special, inițierea procedurii administrative, clarificarea stării fapt din oficiu, cvorumul și majoritatea, dreptul la audiere a candidatei, dar și altele. Sintagma „anumite aspecte” din art. 2 alin. (2) din Codul administrativ nu echivalează cu excluderea de la aplicare a Codului administrativ.

Așadar, în condițiile speței, excluderea integrală de la aplicare a cărților I și II este imposibilă din punct de vedere al rolului central și legăturii organice a Codului administrativ cu domeniile/subdomeniile dreptului administrativ.

Potrivit art. 14 alin. (6) din Legea nr. 26/2022, cererea de contestare a deciziei Comisiei de evaluare se judecă în conformitate cu procedura prevăzută în Codul administrativ, cu excepțiile stabilite prin prezenta lege, și nu are efect suspensiv asupra deciziilor Comisiei de evaluare, alegerilor sau concursului la care participă candidatul respectiv.

Principiile care guvernează procedura contenciosului administrativ sunt reglementate în cartea I din Codul administrativ, în special art. 21-27 și art. 36-43. Între cartea I și II, și III, care reglementează procedura contenciosului administrativ, există o legătură organică și de substanță, ce nu poate fi negată sau exclusă sub nici o formă.

Controlul judecătoresc este un control de legalitate, care cuprinde în sine verificarea legalității temeiului formei activității administrative, corectitudinii interpretării noțiunilor juridice vagi, proporționalității egalității de tratament, imparțialității, securității juridice, motivării, exercitarea dreptului discreționar, dacă

autoritatea este împuternicită să acționeze în baza acestui drept, protecția încrederii legitime în activitatea autorității și altele.

Din considerentele menționate supra, completul de judecată special respinge ca nefondat argumentul reprezentanților Comisiei de evaluare, precum că nu este aplicabilă cartea I și II din Codul administrativ. Or, aceasta ar însemna negarea respectării principiilor legalității, cercetării din oficiu, egalității de tratament, securității raporturilor juridice, proporționalității, imparțialității Comisei, bunei-credințe și altele.

Aplicarea normelor procedurii de contencios administrativ este condiționată de aplicarea aceluiași norme care se referă la procedura administrativă, cum ar fi obținerea probelor conform art. 220 alin. (1), 87-93 din Codul administrativ, notificările conform art. 223, 97-114 Codul administrativ, imparțialitatea conform art. 25 din Codul administrativ, recuzarea conform art. 202, 49-50 din Codul administrativ, formele activității administrative conform art. art. 5, 10-15 și 189 din Codul administrativ, conceptul de parte în procedura de contencios administrativ conform art. art. 204 și 7 din Codul administrativ, efectele juridice ale actului administrativ individual, e.g. funcția executorie a Deciziei Comisiei în calitate de act administrativ individual conform art. 171 alin. (4) din Codul administrativ, valabilitatea, obligativitatea și puterea lucrului decis a Deciziei Comisiei conform art. art. 139 alin. (2)-(4) și 140 din Codul administrativ și altele.

Neaplicarea cărții I și II din Codul administrativ ar echivala cu excluderea deciziei Comisei ca act administrativ individual, iar pe cale de consecință respingerea accesului la un control judecătoresc efectiv.

În această ordine de idei, completul de judecată special subliniază că, decizia Comisiei de evaluare este un act administrativ individual în sensul art. 10 alin. (1) din Codul administrativ, deoarece este: 1) emisă de o autoritate publică; 2) este o decizie, dispoziție sau altă măsură oficială; 3) se referă la domeniul dreptului public; 4) este o reglementare; 5) se referă la un caz individual; 6) produce nemijlocit efecte juridice.

Din punct de vedere funcțional și organizatoric, Comisia independentă de evaluare a integrității candidaților la funcția de membru în organele de autoadministrare ale judecătorilor și procurorilor este o „autoritate publică” în sensul art. 7, 10, 203 lit. a) și 204 din Codul administrativ, deoarece este creată prin lege, îndeplinește sarcini de drept public prin intermediul competenței reglementată în art. 8 din Legea nr. 26/2022, în vedere realizării unui interes public.

Completul de judecată special mai subliniază că, procedura administrativă de evaluare are o funcție de clarificare și orientare datorită caracterului procedural al acțiunii oficiale de evaluare a candidaților în funcția de membru al Consiliului Superior al Magistraturii. Prin urmare, respectarea principiilor, garanțiilor și regulilor de bază a procedurii administrative constituie o cerință înrădăcinată direct în conceptul statului de drept stipulat în art. 1 alin. (3) din Constituția Republicii Moldova.

Astfel, prin Legea nr. 180 din 07 iunie 2023 s-a consolidat înțelegerea că, Comisia de evaluare este o autoritate publică specifică în felul său, adică nu este persoană juridică de drept public, cu toate că, în art. 7 din Codul administrativ, are o funcție universală, cuprinde și este definit conceptul de autoritate publică atât în sensul interpretat de Parlamentul Republicii Moldova, adică funcțional,

organizațional cât și ca persoană juridică de drept public, după caz. Această concluzie rezultă și din pronumele nedeterminat „orice structură organizatorică” al art. 7 din Codul administrativ. Autoritatea publică pe lângă elementul de orice structură organizatorică sau organ, instituit/ă prin lege sau alt act normativ, realizare de interese publice, îl conține și pe cel de regim public, care desemnează sarcinile și competențele, care oferă dreptul de a se impune cu forță juridică față de persoanele cu care intră în raporturi de drept autoritatea publică. O altă interpretare și aplicare ar însemna că activitatea Comisiei și deciziile ei nu sunt obligatorii ca acte administrative individuale, dar reprezintă acte juridice de drept privat. Completul de judecată special subliniază că, și o persoană privată poate fi autoritate publică dacă prin lege îi sunt delegate sarcini al autorităților publice și competențele corespunzătoare pentru realizarea lor. Mai mult, conform art. 72 alin. (6) din Legea nr. 100 din 22 decembrie 2017, actul normativ de interpretare nu are efecte retroactive, cu excepția cazurilor când prin interpretarea normelor de sancționare se creează o situație mai favorabilă.

Completul de judecată special subliniază că, sarcinile Comisiei nu reprezintă domenii private de activitate dar publice, de aceea și a fost investită prin Legea nr. 26/2022 cu competențe care îi permite să se impune cu putere juridică în raport cu cei evaluați conform art. 8 din Codul administrativ. Completul de judecată special notează cu titlu de principiu că, nu poate fi confundat, din punct de vedere funcțional și organizatoric, conceptul de autoritate publică cu cel de persoană juridică de drept public, în caz contrar s-ar exclude decizia Comisiei din conceptul de act administrativ individual.

Totodată, se reține că nu s-a pătruns în esența art. 2 alin. (2) din Codul administrativ care reglementează condițiile de derogare prin norme legislative de la caracterul uniform al Codului administrativ pentru „anumite aspecte” de activitate administrativă. A reține argumentul că, Comisia nu este autoritate publică înseamnă a nega o realitate juridică că aceasta înfăptuiește activitate administrativă de drept public prin procedura administrativă și că, decizia ei este act administrativ individual supus controlului judecătoresc în procedura contenciosului administrativ. Astfel, conceptul de autoritate publică nu se reduce la conceptul de persoană juridică de drept publice, dar are o semnificație funcțională proprie în sensul art. 7 și art. 2 alin. (2) din Codul administrativ, și în sensul Legii nr. 26/2022.

Decizia Comisiei se relaționează cu însușirea de „orice dispoziție, decizie sau altă măsură oficială” ca element definitoriu al actului administrativ individual conform art. 10 alin. (1) din Codul administrativ. Din această optică se delimitează că, Comisia nu desfășoară activitate legislativă sau judecătorească, dar activitate de executare a legii.

Decizia Comisiei se încadrează în conceptul de „domeniul dreptului public” conform art. 10 alin. (1) din Codul administrativ. Conform art. 5 din Codul administrativ actul administrativ individual este una din formele activității administrative prin care se aplică legea. Prin Decizia Comisiei a fost aplicată Legea nr. 26/2022, care reglementează temeiul deciziei, iar această reglementare normativă este, după natura juridică a ei, una de drept public material. Astfel, prin această însușire decizia Comisei este exceptată de la acțiunea privată, penală, contravențională și de contencios constituțional la care participă autoritățile publice conform art. 2 alin. (3) lit. a) – c) din Codul administrativ.

Decizia Comisiei conform art. 10 alin. (1) din Codul administrativ este o „reglementare” prin care pârâta își realizează unilateral competența materială potrivit art. 6 din Legea nr.26/2022. Curtea subliniază că prin acest element al actului administrativ individual are loc delimitarea acestuia de alte forme ale activității administrative, cum ar fi acul real și contractul administrativ.

Decizia Comisiei conform art. 10 alin. (1) din Codul administrativ se referă la „un caz individual”, care constă în situația concretă de evaluare a reclamantului. Funcția acestei însușiri a actului administrativ individual rezidă în delimitarea acestuia în raport cu actul administrativ normativ, care este o reglementare abstractă conform art. 12 din Codul administrativ.

Decizia Comisiei conform art. 10 alin. (1) din Codul administrativ întrunește criteriul „cu scopul de a produce nemijlocit efecte juridice”, adică de a naște, modifica sau stinge raporturi juridice de drept public. Completul de judecată special reține că, Decizia Comisiei produce nemijlocit efecte juridice în sfera juridică a reclamantului, în calitatea sa de judecător care a candidat la funcția de membru al Consiliului Superior al Magistraturii. Funcția acestui criteriu constă în diferențierea actului administrativ individual de o simplă operațiune administrativă realizată în interior procedurii administrative de evaluare a integrității financiare și etice a candidatei.

Completul de judecată special conchide că, Decizia Comisiei este un act administrativ individual prin care se finalizează procedura administrativă. Conceptul de procedură administrativă definit în art. 6 din Codul administrativ și cel de autoritate publică definit în art. 7 din Codul administrativ are o funcție universală, aplicabil pentru orice domeniu/subdomeniu al dreptului public. Pentru aceste motive, Comisia avea și are obligația să aplice normele Codului administrativ, și normele de procedură din Legea nr. 26/2022 în partea ce se referă la aspectele derogatorii de la caracterul uniform al Codului.

Prin urmare, este inacceptabil argumentul reprezentanților pârâtei că procedura de evaluare nu ar fi o procedură administrativă guvernată de regulile Codului administrativ, cum ar fi principiul legalității (art. 21), principiul cercetării din oficiu (art. 22), principiul egalității de tratament (art. 23), principiul bunei-credințe (art. 24), principiul imparțialității (art. 25), principiul limbii de procedură și rezonabilității (art. 26, art. 27), principiul eficienței (art. 28), principiul proporționalității (art. 29), securității juridice (art. 30), principiul motivării actelor administrative și operațiunilor administrative (art. 31), principiul comprehensibilității (art. 32), cel al protecției încrederii legitime și altele.

În aceeași ordine de idei, completul de judecată specială relevă că, în cadrul ședinței de judecată reprezentanții pârâtei au invocat cauzele Țurcan vs Comisia de evaluare și Clevadî vs Comisia de evaluare, unde instanța a stabilit cu puterea lucrului judecat că, cauzelor intentate împotriva Comisiei de evaluare nu sunt aplicabile prevederile cărților I și II din Codul administrativ.

Așadar, urmare a celor constatate, completul de judecată special menționează că dosarele la care fac referire reprezentanții Comisiei de evaluare, intentate la cererea lui Anatolie Țurcanu (nr. 3-5/23) și Nataliei Clevadî (nr. 3-13/23) nu formează o jurisprudență unitară. Or, rolul jurisprudenței este de a interpreta și aplica la cazuri concrete legea. Respectiv, nu orice hotărâre care diferă de o altă hotărâre constituie o divergență de jurisprudență.

Principiul res judicata în sine nu impune instanțelor judecătorești naționale să urmeze precedentele în cazuri similare, realizarea coerenței dreptului necesită timp iar perioadele de conflict în jurisprudență pot fi, prin urmare, tolerate fără a submina securitatea juridică.

În principiu, jurisprudența trebuie să fie stabilă, dar totuși acest caracter nu trebuie să împiedice evoluția dreptului. Tocmai de aceea, Curtea de la Strasbourg arată că nu există un drept la o jurisprudență constantă, astfel că schimbarea jurisprudenței impusă de o abordare dinamică și progresivă este admisibilă și nu încalcă principiul securității juridice (CtEDO, Unedic c. Franței, 2008, §74; Legrand c. Franței, 2011), dar trebuie întrunite două condiții: noua abordare să fie consecventă la nivelul acelei jurisdicții și instanța care a decis schimbarea interpretării să motiveze detaliat considerentele pentru care a decis astfel (CtEDO, Atanasovski c. Macedoniei, 2010, §38).

În aceste circumstanțe, completul de judecată special respinge argumentul expus de Comisie precum că la emiterea soluției pe caz instanța de judecată urmează să își fundamenteze opinia și să emită soluția bazându-se pe considerentele și exemplele de practică judiciară enunțate.

În concluzie, completul de judecată special statuează că un judecător, potrivit regulilor de organizare judecătorească, nu este, în general, legat de hotărârea pronunțată de un alt judecător și nici chiar de propriile sale hotărâri anterioare, deoarece dânsul se pronunță pe cazul particular care se prezintă în fața sa.

Admisibilitatea acțiunii.

În conformitate cu prevederile art. 207 alin. (1) din Codul administrativ, instanța verifică din oficiu dacă sunt întrunite condițiile pentru admisibilitatea unei acțiuni în contenciosul administrativ.

În conformitate cu prevederile art. 189 alin. (1) din Codul administrativ orice persoană care revendică încălcarea unui drept al său prin activitatea administrativă poate înainta o acțiune în contencios administrativ.

Potrivit art. 5 din Codul administrativ activitatea administrativă de drept public al autorităților publice cuprinde actul administrativ individual ca formă principală de acțiune administrativă a autorităților.

Completul de judecată special a motivat la capitolul aplicabilității Codului administrativ de ce decizia Comisiei este act administrativ individual. Astfel, la compartimentul admisibilității acțiunii se va sublinia că, decizia Comisiei este un act administrativ individual defavorabil.

Conform art. 11 alin. (1) lit. a) din Codul administrativ, actele administrative individuale pot fi acte defavorabile – actele care impun destinatarilor lor obligații, sancțiuni, sarcini sau afectează drepturile/interesele legitime ale persoanelor ori care resping, în tot sau în parte, acordarea avantajului solicitat.

Conform art. 17 din Codul administrativ, drept vătămat este orice drept sau libertate stabilit/stabilită de lege căruia/căreia i se aduce atingere prin activitate administrativă.

Completul de judecată special notează că, prin acțiunea înaintată, reclamanta Ecaterina Buzu revendică încălcarea unui drept prin activitatea administrativă, conform art. 189 alin. (1) din Codul administrativ, și anume că prin decizia nr. 6 din 09 decembrie 2022, Comisia de evaluare i-a încălcat dreptul de a fi ales în funcția

de membru al Consiliului Superior al Magistraturii (art. 14 din Legea cu privire la statutul judecătorului nr. 544/1995), dreptul la autoadministrare judecătorească (art. 23¹ din Legea privind organizarea judecătorească nr. 514/1995).

Prin derogare de la prevederile art. 209 din Codul administrativ prin art. 14 alin. (1) și (2) din Legea privind unele măsuri aferente selectării candidaților la funcția de membru în organele de autoadministrare ale judecătorilor și procurorilor nr. 26 din 10 martie 2022, s-a reglementat un termen special de înaintare a acțiunii în contencios administrativ. Astfel, decizia Comisiei de evaluare poate fi contestată de către candidatul evaluat în termen de 5 zile de la data recepționării de către acesta a deciziei motivate, fără respectarea procedurii prealabile.

Candidatul evaluat poate contesta decizia defavorabilă a Comisiei de evaluare la Curtea Supremă de Justiție, în cadrul căreia se instituie un complet de judecată special compus din 3 judecători și un judecător supleant. Judecătorii și judecătorul supleant sunt desemnați de președintele Curții Supreme de Justiție și confirmați prin decret al Președintelui Republicii Moldova.

În acest context, se reține că decizia Comisiei independente de evaluare a integrității candidaților la funcția de membru în organele de autoadministrare ale judecătorilor și procurorilor nr. 10 din 04 ianuarie 2023 a fost recepționată de către Ecaterina Buzu la data de 23 ianuarie 2023, fapt confirmat prin extrasul din poșta electronică anexat la materialele cauzei.

Completul de judecată special conchide că cererea de contestare depusă de Ecaterina Buzu este admisibilă, întrucât reclamanta s-a conformat prevederilor legale ale art. 14 alin. (1) din Legea nr. 26/2022, fiind depusă în interiorul termenului prevăzut de lege, la Curtea Supreme de Justiție.

Din punct de vedere a felului acțiunii în contencios administrativ, Completul de judecată special apreciază acțiunea înaintată drept o acțiune în obligare specifică în felul său. Prin acțiunea în obligare obișnuită, reclamantul conform art. art. 206 alin. (1) lit. b) și 224 alin. (1) lit. b) din Codul administrativ urmărește anularea actului administrativ individual de respingere a solicitării sale referitor la obținerea unui avantaj juridic de orice fel și obligarea autorității publice să emită actul administrativ individual respins. Pe când specificul acțiunii înaintate este caracterizat prin anularea deciziei Comisiei referitor la nepromovarea evaluării și dispunerea reluării procedurii de evaluare.

Completul de judecată special în conformitate cu prevederile art. 219 alin. (3) din Codul administrativ nu este legat de textul cererilor formulate de participanții la proces, astfel, argumentul de oportunitate expus în referință de către pârât va fi apreciat la capitolul admisibilității. Controlul judecătorec efectiv implică o verificare deplină a problemelor de fapt și de drept, însă totuși exclude verificarea oportunității conform art. 225 alin. (1) din Codul administrativ și limitează controlul în privința actului administrativ individual discreționar, când lege prevede astfel de teme pentru emitere. Oportunitatea este o chestiune de admisibilitate dar nu de fond a acțiunii în contencios administrativ. Argumentul pârâtului în referință depusă precum că acțiunea trebuie respinsă pe motiv de oportunitate este lipsit de temeinicie, deoarece reclamantul n-a motivat acțiunea pe oportunitate dar pe aspecte de legalitate.

Din referință și argumentele de oportunitate relevate de pârât în conținutul ei se neagă însăși dreptul la înaintarea acțiunii în contencios administrativ potrivit art. 39

și 189 alin. (1) din Codul administrativ. Astfel, nici Codul administrativ, dar nici art. 14 alin. (8) din Legea nr. 26/2022 nu exclud dreptul la acțiune a candidatei. Acceptarea soluției propuse de pârât este lipsită de temei legal și contrară statului de drept. Completul de judecată special notează că, prevederile art. 225 alin. (1) din Codul administrativ sunt clare și nu pot fi confundate, reglementând într-o unitate funcțională cu prevederile art. 36, 39, 189, 190 și 207 Codul administrativ doar aspecte referitor la excluderea sau limitarea controlului judecătoresc.

Completul de judecată special apreciază decizia Comisiei emisă în temeiul art. 8 din Legea nr. 26/2022 din categoria actelor administrative obligatorii, adică care nu se emit în baza dreptului discreționar. Comisia este obligată să emită decizia indiferent dacă este favorabilă sau defavorabilă. În cazul deciziilor discreționare, autoritatea publică are dreptul în general să nu acționeze, iar în cazul în care decide de a acționa în dreptul administrativ, atunci are posibilitatea de selecție a consecințelor juridice, cu excepția situației de reducere a discreției la zero conform art. 137 alin. (2) din Codul administrativ.

Referitor la fondul cauzei completul de judecată special reține următoarea stare de fapt și de drept.

Conform art. 6 paragraful 1 din Convenția pentru apărarea Drepturilor Omului și a Libertăților fundamentale, orice persoană are dreptul la judecarea în mod echitabil, în mod public și într-un termen rezonabil a cauzei sale, de către o instanță independentă și imparțială, instituită de lege, care va hotărî fie asupra încălcării drepturilor și obligațiilor sale cu caracter civil, fie asupra temeiniciei oricărei acuzații în materie penală îndreptate împotriva sa.

În sensul art. 13 din Convenția pentru apărarea Drepturilor Omului și a Libertăților fundamentale, orice persoană, ale cărei drepturi și libertăți recunoscute de prezenta convenție au fost încălcate, are dreptul să se adreseze efectiv unei instanțe naționale, chiar și atunci când încălcarea s-ar datora unor persoane care au acționat în exercitarea atribuțiilor lor oficiale.

Potrivit art. 20 alin. (1) și (2) din Constituția Republicii Moldova, orice persoană are dreptul la satisfacție efectivă din partea instanțelor judecătorești competente împotriva actelor care violează drepturile, libertățile și interesele sale legitime. Nici o lege nu poate îngreuna accesul la justiție.

Reieșind din art. 53 alin. (1) din Constituția Republicii Moldova, persoana vătămată într-un drept al său de o autoritate publică, printr-un act administrativ sau prin nesoluționarea în termenul legal a unei cereri, este îndreptățită să obțină recunoașterea dreptului pretins, anularea actului și repararea pagubei.

În conformitate cu art. 114 din Constituția Republicii Moldova, justiția se desfășoară în numele legii numai de instanțele judecătorești, acestea urmează să dispună de plenitudinea prerogativelor procesuale pentru soluționarea justă a cauzei, fără a exista limitări nejustificate în acțiunile ce urmează a fi întreprinse, astfel încât la realizarea scopului final hotărârea judecătorească să nu devină una iluzorie.

Protecția juridică efectivă împotriva acțiunii administrative a autorităților publice implică un control judecătoresc de legalitate deplin, care cuprinde atât chestiunile de fapt, cât și cele de drept, așa cum este reglementat în art. 194 alin. (1), 219, 22, 36 și 21 din Codul administrativ.

Densitatea controlului judecătoresc înseamnă precizarea conținutului controlului judecătoresc asupra deciziilor Comisiei, care se referă nu numai la profunzimea, ci și la sfera de aplicare a controlului. Acest lucru se referă atât aplicării legii, cât și stabilirii faptelor relevante pentru o hotărâre judecătorească legală și întemeiată.

Controlul judecătoresc efectiv implică verificarea tuturor aspectelor de legalitate procedurală și substanțială, în special, al egalității de tratament, proporționalității, securității juridice, motivării, corectitudinii cercetării de fapt din oficiu, imparțialității, interpretării greșite a noțiunilor juridice nedefinite și altele. Numai în acest fel poate fi atins standardul de protecție efectivă consacrat în art. 53 din Constituția Republicii Moldova. În acest sens, art. 194 alin. (1) din Codul administrativ în procedura în prima instanță, în procedura de apel și în procedura de examinare a recursurilor împotriva încheierilor judecătorești se soluționează din oficiu probleme de fapt și de drept.

Controlul instanței de judecată asupra activității administrative de drept public necesită o determinare independentă a faptelor relevante, o interpretare a normelor relevante și a subsumării lor. Un astfel de control administrativ de legalitate inteligibil exclude, în principiu, o obligare a justiției la constatări și aprecieri de fapt sau de drept făcute de alte puteri cu privire la ceea ce este legal în speță.

Potrivit art. 14 alin. (8) din Legea nr. 26 din 10 martie 2022, la examinarea cererii de contestare a deciziei Comisiei de evaluare, completul de judecată special din cadrul Curții Supreme de Justiție poate adopta una dintre următoarele decizii: a) respingerea cererii de contestare; b) admiterea cererii de contestare, dacă constată existența unor circumstanțe care puteau duce la promovarea evaluării de către candidat, și dispunerea reluării procedurii de evaluare a candidatului de către Comisia de evaluare (normă constituționalitatea căreia a fost verificată prin Hotărârea Curții Constituționale nr. 5 din 14 februarie 2023 privind excepțiile de neconstituționalitate a unor prevederi din Legea nr. 26 din 10 martie 2022 privind unele măsuri aferente selectării candidaților la funcția de membru în organele de autoadministrare ale judecătorilor și procurorilor (competența Curții Supreme de Justiție în cazul examinării contestațiilor depuse împotriva deciziei Comisiei de evaluare)).

Curtea Constituțională a reținut că, în nota informativă la proiectul de Lege nu se regăsește niciun argument cu privire la necesitatea limitării controlului judiciar al deciziilor Comisiei de evaluare. Totuși, din opinia prezentată de autorități și din conținutul textului contestat, Curtea Constituțională a dedus că legislatorul a urmărit să evite situațiile de anulare a deciziilor Comisiei de evaluare din cauza încălcării unor reguli de procedură ne semnificative, iar pe de altă parte, pentru a asigura celeritatea soluționării contestațiilor pentru a avea mai repede un Consiliu Superior al Magistraturii funcțional. Curtea Constituțională a reținut că aceste scopuri legitime pot fi încadrate în obiectivele generale ale ordinii publice și garantării autorității și imparțialității justiției, stabilite de articolul 54 alin. (2) din Constituție (HCC nr. 5 din 14 februarie 2023, §78).

Astfel, Curtea Constituțională a dispus că, până la modificarea legii în conformitate cu raționamentele prezentei hotărâri, completul special al Curții Supreme de Justiție, la examinarea contestațiilor, va putea dispune reevaluarea candidaților nepromovați dacă va constata (a) că în cadrul procedurii de evaluare au

fost admise erori procedurale grave de către Comisia de evaluare, care afectează caracterul echitabil al procedurii de evaluare, și (b) că există circumstanțe care puteau duce la promovarea evaluării de către candidat (HCC nr. 5 din 14 februarie 2023, §88).

În această consecvență, completul de judecată special constată că, Curtea Constituțională a stabilit un dublu test care urmează a fi întrunit pentru ca acțiunea candidatului împotriva unei decizii emise de Comisia independentă de evaluare a integrității candidaților la funcția de membru în organele de autoadministrare ale judecătorilor și procurorilor să fie admisă, și anume: 1) să existe erori procedurale grave admise de către Comisia de evaluare, și aceste erori să afecteze caracterul echitabil al procedurii de evaluare; și 2) să existe circumstanțe care puteau conduce la promovarea evaluării de către candidat.

Prin Legea nr. 147 din 09 iunie 2023, în vigoare din 21 iunie 2023, alin. (8) al art. 14 din Legea nr. 26 din 10 martie 2022 a fost modificat, având următorul conținut: La examinarea cererii de contestare a deciziei Comisiei de evaluare, completul de judecată special din cadrul Curții Supreme de Justiție poate adopta una dintre următoarele decizii: a) respingerea cererii de contestare; b) admiterea cererii de contestare și dispunerea reevaluării candidaților care nu au promovat evaluarea, dacă constată că, în cadrul procedurii de evaluare, Comisia de evaluare a admis unele erori procedurale grave, care afectează caracterul echitabil al procedurii de evaluare, și că există circumstanțe care puteau duce la promovarea evaluării de către candidat.

Completul de judecată special subliniază că, prevederile art. 14 alin. (8) din Legea nr. 26 din 10 martie 2022 modificat prin Legea nr. 147 din 09 iunie 2023 proiectează un control judecătoresc efectiv, care implică legalitatea procedurii de evaluare și legalitatea materială a Deciziei de nepromovare a evaluării.

Controlul de legalitate procedurală a Deciziei se va rezuma dacă Comisia de evaluare a admis sau nu erori procedurale grave care ar putea afecta caracterul echitabil al procedurii de evaluare. Controlul de legalitate materială a Deciziei se va rezuma dacă există circumstanțe care puteau duce la promovarea evaluării de către candidata Ecaterina Buzu.

Completul de judecată special al Curții Supreme de Justiție notează, că Codul administrativ reglementează conceptul de erori grave și erori deosebit de grave. În cazul erorilor deosebit de grave conform art. 141 alin. (1) din Codul administrativ, actul administrativ individual este nul și pe cale de consecință nu produce efecte juridice din momentul emiterii. Pe când în cazul erorilor grave actul administrativ individual este ilegal și produce efecte juridice până la anularea sa în mod definitiv. Astfel, ori de câte ori se invocă o problemă de legalitate procedurală, ea trebuie analizată atât prin conceptul de eroare deosebit de gravă, cât și prin cel de eroare gravă.

Decizia Comisiei este neîntemeiată, iar reclamanta ar avea dreptul la o decizie favorabilă, deoarece decizia contestată este viciată în special din punct de vedere a proporționalității, interpretării greșite a noțiunilor juridice nedefinite și egalității de tratament. Comisia este legată de respectarea proporționalității și egalității de tratament la emiterea deciziilor pe marginea evaluării candidaților la funcțiile de membru al Consiliului Superior al Magistraturii. Negarea acestui fapt, ar pune în discuție nu doar statul de drept, dar însuși scopul pentru care a fost edictată Legea

nr. 26/2022. Dubiile serioase ale Comisiei trebuie să fie analizate/evaluate și prin prisma proporționalității, dar și egalitatea de tratament.

Prin decizia nr. 10 din 04 ianuarie 2023 cu privire la candidatura Ecaterinei Buzu, candidată la funcția de membru în Consiliul Superior al Magistraturii, în baza art. 8 alin. (1), alin. (2) lit. a) și c), alin. (4) lit. a) și b), alin. (5) lit. b), d) și art. 13 alin. (5) din Legea nr. 26 din 10 martie 2022, privind unele măsuri aferente selectării candidaților la funcția de membru în organele de autoadministrare ale judecătorilor și procurorilor, Comisia independentă de evaluare a integrității candidaților la funcția de membru în organele de autoadministrare ale judecătorilor și procurorilor a decis că, candidatul nu corespunde criteriilor de integritate, deoarece s-au constatat dubii serioase cu privire la respectarea de către candidat a criteriilor de integritate etică și financiară și, astfel, el nu promovează evaluarea.

La 28 ianuarie 2023, Ecaterina Buzu a depus cerere de contestare a deciziei Comisiei independente de evaluare a integrității candidaților la funcția de membru în organele de autoadministrare ale judecătorilor și procurorilor nr. 10 din 04 ianuarie 2023 cu privire la candidatura Ecaterinei Buzu, solicitând anularea deciziei nominalizate și dispunerea reluării procedurii de evaluare a candidatei.

Potrivit art. 14 alin. (8) din Legea privind unele măsuri aferente selectării candidaților la funcția de membru în organele de autoadministrare ale judecătorilor și procurorilor nr. 26 din 10 martie 2022, la examinarea cererii de contestare a deciziei Comisiei de evaluare, completul de judecată special din cadrul Curții Supreme de Justiție poate adopta una dintre următoarele decizii:

a) respingerea cererii de contestare;

b) admiterea cererii de contestare și dispunerea reevaluării candidaților care nu au promovat evaluarea, dacă constată că, în cadrul procedurii de evaluare, Comisia de evaluare a admis unele erori procedurale grave, care afectează caracterul echitabil al procedurii de evaluare, și că există circumstanțe care puteau duce la promovarea evaluării de către candidat.

Prin urmare, ținând cont de normele legale precitate și de faptul că, obiect al prezentei acțiuni îl constituie decizia Comisiei independente de evaluare a integrității candidaților la funcția de membru în organele de autoadministrare ale judecătorilor și procurorilor nr. 10 din 04 ianuarie 2023 cu privire la nepromovarea evaluării de către candidata Ecaterina Buzu, Completul de judecată special menționează că, la caz, urmează să verifice existența unor circumstanțe care puteau duce la promovarea evaluării de către candidat.

Completul de judecată special reiterează că, potrivit deciziei Comisiei de evaluare nr. 10 din 04 ianuarie 2023, candidata la funcția de membru în Consiliul Superior al Magistraturii, Ecaterina Buzu, nu a promovat evaluarea în baza art. 8 alin. (1), alin. (2) lit. a) și c), alin. (4) lit. a) și b), alin. (5) lit. b), c), d) și art. 13 alin. (5) din Legea nr. 26 din 10 martie 2022 privind unele măsuri aferente selectării candidaților la funcția de membru în organele de autoadministrare ale judecătorilor și procurorilor, pe motiv că nu corespunde criteriilor de integritate, întrucât s-au constatat dubii serioase cu privire la respectarea de către candidat a criteriilor de integritate etică și financiară.

Potrivit art. 8 alin. (1), alin. (2) lit. a) și c), alin. (4) lit. a) și b), alin. (5) lit. b), c) d) din Legea privind unele măsuri aferente selectării candidaților la funcția de

membru în organele de autoadministrare ale judecătorilor și procurorilor nr. 26 din 10 martie 2022, în sensul prezentei legi, evaluarea integrității candidaților constă în verificarea integrității etice și a integrității financiare a acestora.

Se consideră că un candidat corespunde criteriului de integritate etică dacă:

a) nu a încălcat grav regulile de etică și conduită profesională a judecătorilor, a procurorilor sau, după caz, a altor profesii, precum și nu a admis, în activitatea sa, acțiuni sau inacțiuni reprobabile, care ar fi inexplicabile din punctul de vedere al unui profesionist în domeniul dreptului și al unui observator imparțial;

c) nu a încălcat regimul juridic al declarării averii și intereselor personale, al conflictelor de interese, al incompatibilităților, al restricțiilor și/sau al limitărilor.

Se consideră că un candidat corespunde criteriului de integritate financiară dacă:

a) averea candidatului a fost declarată în modul stabilit de legislație;

b) Comisia de evaluare constată că averea dobândită de către candidat în ultimii 15 ani corespunde veniturilor declarate.

(5) Pentru evaluarea integrității financiare a candidatului, Comisia de evaluare verifică:

b) respectarea de către candidat a regimului juridic al declarării averii și intereselor personale;

c) modul de dobândire a bunurilor aflate în proprietatea sau posesia candidatului ori a persoanelor specificate la art.2 alin.(2), precum și cheltuielile legate de întreținerea acestor bunuri;

d) sursele de venit ale candidatului și, după caz, ale persoanelor specificate la art.2 alin.(2).

Completul de judecată special menționează că, în decizia nr.10 din 04 ianuarie 2023, la Capitolul III „Evaluarea candidatului”, Comisia de evaluare a indicat că, Ecaterina Buzu, candidată la funcția de membru în Consiliul Superior al Magistraturii, nu corespunde criteriilor de integritate, ținând cont de următoarele circumstanțe și existența dubiilor serioase în privința:

1. Nedeclararea conturilor bancare în modul stabilit de legislație/ Depunerile de numerar;

2. Folosința apartamentului fără plata chiriei în perioada 2004-2018.

Analizând concluziile Comisiei de evaluare pe marginea acestor două circumstanțe de fapt raportate la criteriile de evaluare, Completul de judecată special relevă că, Ecaterinei Buzu, în cadrul etapei întrebărilor scrise, i-au fost solicitate informații și acte suplimentare pentru a fi prezentate Comisiei de evaluare.

Cu referire la nedeclararea conturilor bancare în modul stabilit de legislație/ depunerile de numerar.

Din conținutul deciziei nr. 10 din 04 ianuarie 2023, se constată că în perioada 2012-2015, candidata a avut patru conturi deschise pe numele ei în băncile din Republica Moldova:

- Cont bancar nr. 1 - cont curent deschis în 2010 și închis în 2016. Acesta era un cont în EUR, pe care candidata îl folosea pentru a efectua plăți în străinătate.

- Cont bancar nr. 2 - cont deschis în 2010 și închis în 2017. Acest cont bancar a avut depuneri de numerar de aproximativ 111.000 MDL, în 2011 și 2012.

- Cont bancar nr. 3 - un cont de credit deschis în 2010. Acest cont bancar a avut retrageri totale de aproximativ 79.000 MDL, în 2011 și 2012.

- Cont bancar nr. 4 - cont curent deschis în 2012. În 2021 candidata a primit în acest cont bancar un credit de 700.000 MDL.

La fel, se mai arată că: Candidata a declarat ca răspuns la întrebările scrise că contul bancar nr. 2 era un cont de credit flexibil, cu o limită de 30.000 MDL, care era folosit la necesitate și era alimentat cu mijloace bănești din salariul ei. Candidata a precizat că contul bancar nr. 3, cont de credit, a fost atașat la contul bancar nr. 2. În răspunsul la întrebările scrise, candidata a mai declarat că, nu știe de ce sumele tranzacțiilor de pe cele două conturi nu corespund. Candidata nu a furnizat vreun document de la bancă privind contul bancar nr. 3. Ea a informat Comisia că a solicitat o copie a contractului de împrumut de la bancă, dar banca a susținut că, nu mai deține contractul.

La audieri în ședință publică, candidata a precizat că, contul bancar nr. 2 a fost asociat cu un card de credit cu o limită de 30.000 MD, la necesitate, candidata putea retrage până la 30.000 MDL. Condiția de utilizare a cardului era, dacă s-au făcut retrageri, mijloacele financiare trebuiau completate în termen de două luni pentru a evita plăți de dobândă la suma retrasă. Potrivit candidatei, atunci când primea salariul, aceasta alimenta contul cardului de credit (contul bancar nr. 2) pentru a evita plata dobânzii.

La audieri în ședință publică, candidata a declarat că informațiile pe care le-a primit Comisia cu privire la depunerile de numerar în acel cont sunt incorecte, că era imposibil să se depună bani în acel cont și că nu a depus bani în acel cont întrucât era un card de credit.

În ceea ce privește depunerile de numerar în contul bancar nr. 2, candidata nu a furnizat alte surse de mijloace financiare pentru depuneri bănești decât salariul ei. Candidata nu a explicat ce mijloace financiare a folosit pentru a plăti pentru cheltuielile de trai sau cum a putut să depună cea mai mare parte din salariu într-un cont și să nu-l folosească.

După audieri, Comisia a solicitat candidatei să verifice extrasele de cont furnizate de bancă referitoare la contul bancar nr. 2 și 3. Candidata a confirmat că, informațiile pe care Comisia le-a primit de la bancă sunt corecte. Între 2011-2012, a fost retrasă suma de 79.124,35 MDL de pe cardul său de cont flexibil. În perioada 2011-2012 ea a depus numerar pentru completarea soldului din contul de card în sumă de 111.956,32 MDL (fila 6-7 din decizia Comisiei).

Asupra celor stabilite mai sus, Comisia de evaluare formulează concluzia potrivit căreia sumele depuse în 2011 și 2012 se apropie de 90% din salariul total al candidatei în acei ani (salariul total pentru 2011 a fost de 72.056 MDL; salariul total pentru 2012 a fost de 60.082 MDL), dar candidata nu a indicat alte surse de venit pentru depuneri bănești. Mai mult ca atât, diferența dintre suma cheltuielilor totale de 79.124,35 MDL și suma depunerilor bănești de 111.956,32 MDL, este de 32.831,97 MDL, ceea ce, potrivit candidatei, reprezintă penalități și dobânzi.

Această concluzie este apreciată de Completul de judecată special ca fiind una pripită și necorespunzătoare materialelor cauzei, or, reclamanta în cadrul rundelor de întrebări adresate acesteia prin intermediul poștei electronice de către Comisie, a explicat că:

1) Contul bancar nr. 2 a fost un cont de credit flexibil, în sumă de 30 000 lei, care îl folosea la necesitate și îl alimenta din mijloacele financiare (salariale), iar

ulterior îl alimenta după ce primea salariul. Contul bancar nr. 3 este atașat contului bancar de credit nr. 2, care se deschid în paralel.

Veridicitatea explicațiilor precum că, aceste conturi bancare se deschid în paralel, urma a fi dedusă de către Comisie, care în întrebările adresate a stabilit că aceste conturi au fost deschise la aceeași dată 24.12.2010 la Moldindconbank (fila dosarului administrativ 78). Mai mult, explicațiile date de către reclamantă, precum că aceste două conturi bancare sunt atașate, se confirmă și prin certificatul nr. 02/16-343 din 09.11.2022, eliberat de către directorul Sucursalei „Telecomtrans” a Băncii Moldindconbank, unde se menționează că dna Ecaterina Buzu anterior, a beneficiat de un card de credit în sumă de 30 000 lei, conform contractului nr. 332/10/242 din 24.12.2010 (cont de credit - xxxxx/cont de card - xxxxx) care a fost achitat integral, anticipat, la data de 21.09.2012 (f.d. 67, vol. I).

În același context, se atestă că în cadrul rundelor de întrebări Comisia afirmă că potrivit informațiilor de care dispune, în perioada 2010-2012, reclamanta a deținut un cont bancar nr. xxxxx, deschis la 24.12.2010, la Moldindconbank, iar în 2011 și 2012 a depus 79.022, 73 MDL numerar în acest cont, fiind solicitată explicarea surselor acestor bani (fila dosarului administrativ 78, întrebarea nr. 4).

Reclamanta, la rândul său, a reconfirmat că, contul bancar nr. xxxxx este atașat contului bancar de credit nr. xxxxx, care au fost deschise paralel, însă nu cunoaște din care motive sumele tranzacțiilor din aceste conturi nu corespund.

Analizând extrasul din contul nr. xxxxx, deschis la 24.12.2010 și închis la 21.09.2012, Completul de judecată special constată că, suma de 79.124,36 MDL se referă la rulaje, însă nu la operațiunea de alimentare card. Deci concluzia Comisiei de evaluare precum că, reclamanta a depus în numerar suma de 79.022,73 MDL în contul nr. xxxxx, nu corespunde informației din extrasul bancar, eliberat de către instituția bancară (f.d. 274, vol. II).

Tot pe marginea chestiunii vizate, Comisia adresează următoarele runde de întrebări, unde la întrebarea nr. 2, constată în baza informațiilor de care dispune, că în contul bancar nr. xxxxx, la data de 17 septembrie 2012, reclamanta a depus în numerar, în acest cont suma de 28.640 MDL.

Completul de judecată special, făcând referință repetat la extrasul bancar din contul nr. xxxxx deschis la 24.12.2010, stabilește că la data de 17.09.2012, reclamanta a alimentat cardul cu suma de 28.640 MDL. Aceste împrejurări certifică înafara oricărui dubiu rezonabil că contul bancar nr. xxxxx și nr. xxxxx sunt atașate reciproc, fiind totuși reflectată aceeași informație.

2) În contextul celor 2 conturi bancare discutate mai sus (în decizia Comisiei fiind determinate ca contul nr. 2 și contul nr. 3), Comisia a solicitat reclamantei să explice sursa sumei de 28.640 MDL, iar reclamanta a comunicat că, contul de credit deschis la 24.12.2010, la Moldindconbank, a fost închis la data de 17.09.2012, cu depunerea în acest cont a numerarului în sumă de 28.640 MDL, care au fost luați din alt contract de credit deschis la 14.09.2012, întrucât era dificil să achite 2 rate pentru ambele contracte de credit (fila dosarului administrativ 81, 82).

Reieșind din cele relatate de reclamantă, Completul de judecată special constată că, la materialele dosarului administrativ este anexat contractul de credit nr. 35 din 14.09.2012, în baza căruia Ecaterina Buzu a beneficiat de o linie de credit în sumă de 120.000 MDL scadent la 14.09.2022 (fila dosarului administrativ 247-250).

Această împrejurare a fost ignorată de către Comisia de evaluare și astfel, în decizia adoptată a formulat următoarea concluzie pripită: Sumele depuse în 2011 și 2012 se apropie de 90% din salariul total al candidatei în acei ani (salariul total pentru 2011 a fost de 72.056 MDL; salariul total pentru 2012 a fost de 60.082 MDL), dar candidata nu a indicat alte surse de venit pentru depuneri bănești. Mai mult ca atât, diferența dintre suma cheltuielilor totale de 79.124,35 MDL și suma depunerilor bănești de 111.956,32 MDL este de 32.831,97 MDL, ceea ce, potrivit candidatei, reprezintă penalități și dobânzi (fila 6-7 din decizie).

Reiterând asupra celor menționate, Completul de judecată special nu este solidar cu opinia Comisiei de evaluare precum că, candidata nu a oferit nici o explicație pentru nedeclararea contului bancar nr. 2 și contului bancar nr. 4. Or, cu referire la cel din urmă cont, Ecaterina Buzu a menționat în răspunsurile suplimentare pentru Comisia de evaluare, că, conturile au fost deschise în baza contractelor de împrumut, nefiind în cunoștință de cauză că acestea generează deschiderea unor conturi noi, or, conform explicațiilor primite de la colaboratorii instituției bancare, aceste conturi servesc pentru depozitarea și rambursarea creditelor, nedeclararea acestora constituind o omisiune, fapt confirmat prin declararea contractelor de credit și venitul obținut la locul de muncă, fiind efectuate tranzacțiile prin conturile menționate.

De altfel, în cazul altui candidat-judecător care a promovat evaluarea, la aspectul nedeclarării conturilor bancare, Comisia de evaluare a conchis că: „nu a constatat nici un avantaj pentru candidat să nu declare cele două conturi bancare [...]”.

Opozabil explicațiilor reclamantei și documentației prezentate de către cea din urmă, Comisia de evaluare concluzionează următoarele: Având în vedere circumstanțele de mai sus, Comisia are dubii serioase (art. 13 alin. (5) din Legea nr. 26/2022) cu privire la corespunderea candidatei cu criteriul de integritate financiară în temeiul art. 8 alin. (4) lit. a) și alin. (5) lit. b) și criteriul de integritate etică conform art. 8 alin. (2) lit.c) din Legea nr. 26/2022 în legătură cu declararea averii și intereselor personale în modul stabilit de legislație, dubii care nu au fost înlăturate de candidată, și cu privire la corespunderea candidatei cu criteriul de integritate financiară, conform art. 8 alin. (4) lit. b) și alin. (5) lit. c) și d) în legătură cu sursele depunerilor de numerar într-unul dintre conturile bancare ale candidatei (fila 8 din decizie). Însă, Completul special consideră că aceste dubii nu și-au găsit confirmare în cazul reclamantei, fiind contrare materialelor cauzei.

Cu referire la folosința apartamentului fără plata chiriei în perioada 2004-2018.

În perioada 2004 - 2018, candidata și copiii ei au locuit într-un apartament de 47,7 mp situat în mun.Chișinău. Proprietarul apartamentului era un copil minor care moștenise imobilul la vârsta de șase ani, după decesul mamei sale. Tutorele minorului s-a oferit să permită candidatei și copiilor săi să locuiască în acest apartament până la atingerea majoratului de către minor, cu condiția ca candidata să aibă grijă de apartament și să plătească pentru serviciile comunale. Abitația în apartament s-a bazat pe o înțelegere verbală cu tutorele. Candidata a prezentat o declarație din partea tutorelui care a confirmat înțelegerea verbală, conform căreia candidatei i se permitea să locuiască în apartament, cu condiția achitării serviciilor comunale și că tutorele nu solicitase plată de chirie sau alte plăți.

În luna noiembrie 2018, unul dintre copiii candidatei și soțul copilului respectiv au procurat apartamentul de la proprietar, care avea atunci vârsta de 20 de ani, la prețul de 252.191 MDL. Cuplul a vândut apartamentul în noiembrie 2020, la prețul de 680.522 MDL (33.500 EUR).

Având în vedere circumstanțele stabilite în decizia adoptată, Comisia a remarcat dubii serioase (art. 13 alin. (5) din Legea nr. 26/2022) cu privire la conformitatea candidatei cu criteriul de integritate etică în temeiul art. 8 alin. (2) lit. a) din Legea nr. 26/2022 în legătură cu folosința fără plata chiriei a apartamentului, proprietarul căruia era minorul, timp de 14 ani, dubii care nu au fost înlăturate de candidată.

La caz, Comisia a stabilit că prin folosința apartamentului fără plata chiriei în perioada 2004-2018, au fost afectate drepturile copilului minor, aceasta deși oferta de abitație a parvenit de la tutorele acestuia, care a fost audiat în cadrul ședinței de judecată și a confirmat că, ea a fost cea care a apelat-o pe Ecaterina Buzu pentru a-i înainta oferta de abitație în apartament, în schimbul achitării serviciilor comunale, dar și să întrețină starea apartamentului. La fel, a mai relatat martorul că, ar fi putut găsi un chiriaș, care să achite chiria lunară a apartamentului, însă concomitent, risca să nu cunoască această persoană, care ar fi putut înrăutăți starea deplorabilă a apartamentului, ceea ce i-ar fi cauzat cheltuieli suplimentare.

Din cele relatate Completului de judecată special, este cert faptul că conduita tutorelui a fost cea care a determinat abitația reclamantei în apartament, or aceasta din urmă a manifestat un rol mai pasiv la fundamentarea acestui aranjament.

Tot aici, Completul de judecată ține să remarce că, Comisia de evaluare extensiv și defavorabil subscie reclamantei un abuz asupra dreptului minorului prin folosința apartamentului fără plata chiriei în perioada 2004-2018, făcând referire și la înstrăinarea bunului imobil de către proprietar fiicei reclamantei și soțului acesteia, tranzacție care nu are legătură de cauzalitate cu abitația reclamantei și plata chiriei apartamentului în perioada 2004-2018.

Mai mult de atât, este cert faptul că, minorul se afla în custodia tutorelui său, care a acționat cu bună credință și exclusiv în interesele minorului, prin stabilirea unui chiriaș, care ar asigura integritatea apartamentului aflat deja într-o stare deplorabilă (scurgerea acoperișului, prezența mucegaiului) și ar scuti de plata suplimentară a serviciilor comunale, ca ulterior, la atingerea majoratului, acesta să poată decide după propria voință, soarta bunului imobil moștenit, după cum și s-a procedat în speța dată.

Însă, deși Comisia admite că în timp ce tutorele minorului poartă, fără îndoială, responsabilitatea pentru inacțiune de a proteja pe deplin interesele financiare ale minorului, opinează că aflarea candidatei în aranjament dezechilibrat timp de paisprezece ani mai ales după ce candidata a devenit judecător, ridică întrebarea că s-a profitat de minor, ceea ce nu este o conduită conformă cu standardele înalte așteptate de la judecători. Această viziune a Comisiei de evaluare vine în contradicție cu cele declarate de către tutorele minorului, care pe bună dreptate, a întreprins măsuri de a nu leza drepturile acestuia asupra apartamentului, fiindu-i acordată posibilitatea de a decide soarta acestui apartament la vârsta de 20 de ani, iar până atunci, acesta a locuit împreună cu tutorele său, în condiții decente de trai.

Coroborând circumstanțele enunțate supra, completul de judecată special conchide că, decizia emisă de Comisia de evaluare contrar prevederilor art. 21 din Codul administrativ nu întrunește cerințele de legalitate procedurală și substanțială,

iar circumstanțele constatate denotă dreptul candidatei la o decizie de evaluare favorabilă din acest punct de vedere.

Completul de judecată special subliniază că, noțiunile „grav”, „reprobabile” și „inexplicabile” din articolul 8 alin. (2) lit. a) din Legea nr. 26/2022 constituie după natura lor juridică noțiuni juridice nedefinite (normă juridică vagă), care nu oferă discreție Comisiei de evaluare, dar obligă la o interpretare complexă și riguroasă a normei în lumina unor fapte de încălcare gravă a regulilor de etică și conduită profesională, pe când, la caz, Comisia a reținut succint că în acțiunile candidatei este o încălcare gravă a regulilor de etică și conduită profesională a judecătorului.

În același sens, completul de judecată special subliniază că, în virtutea funcției sale constituționale de înlăptuire a justiției instanța de judecată are competența finală de a interpreta într-un caz concret o noțiune juridică vagă.

Completul de judecată special constată că, Comisia de evaluare nu a efectuat o analiză și motivare a scopului legitim a deciziei emise. Din preambulul Legii nr. 26/2022 rezultă că scopul acesteia constă în sporirea integrității viitorilor membri ai Consiliului Superior al Magistraturii și organelor specializate a acestora și în vederea sporirii încrederii în activitatea organelor de autoadministrare ale judecătorilor, dar și în general, în sistemul justiției.

Din decizia contestată și actele prezentate de pârâtă nu rezultă care din aceste scopuri sunt urmărite prin soluția de nepromovare a evaluării. Oricare din aceste scopuri ar fi legitime, însă nici unul din ele nu este analizat.

Trebuie remarcat, însă, că Comisia este în mod fundamental liberă să-și aleagă scopurile sau scopul legitim, însă acest fapt trebuie să rezulte din conținutul deciziei și confirmat din actele dosarului administrativ.

Potrivit art. 29 alin. (2) lit. a) din Codul administrativ, o măsură este proporțională dacă este potrivită pentru atingerea scopului urmărit în temeiul împuternicirii atribuite prin lege. Astfel, excluderea și nu doar limitarea dreptului de a fi ales în organele enumerate în Legea nr. 26/2022 chiar pentru presupuse încălcări nesemnificative reținute de către Comisie nu este la caz o măsură adecvată pentru atingerea scopurilor expuse în lege. Având în vedere problema stringentă în buna funcționare a organelor de autoadministrare judecătorească la momentul emiterii deciziei, neevaluarea candidatei, nu doar că nu se încadrează în motivele de neevaluare, dar constituie o încălcare inutilă și, prin urmare, ilegală a drepturilor reclamantei.

Totodată, conform art. 29 alin. (2) lit. b) din Codul administrativ, o măsură întreprinsă de autoritățile publice este proporțională dacă este necesară pentru atingerea scopului. Conform acestui element al proporționalității înseamnă că măsura oficială trebuie să fie cel mai blând mijloc de atingere a scopului de reglementare. Comisia de evaluare nu a efectuat această analiză la caz. Astfel, Comisia de evaluare nu a analizat alternativele de reglementare a cazului individual care să îndeplinească scopul de reglementare în același mod. Dezavantajele pe care le presupun alte opțiuni de reglementare trebuie luate în considerare și stau în calea caracterizării lor ca mijloc mai blând. Participarea candidatei la alegeri pentru funcția de membru în Consiliul Superior al Magistraturii cu constatările unor probleme minore plasate în spațiul public și care fac parte din realitățile sociale ale Republicii Moldova, reieșind și din modificarea constantă a legislației naționale, ar fi fost o măsură mai blândă pentru atingerea scopurilor dorite.

Conform art. 29 alin. (2) lit. c) – (3) din Codul administrativ, o măsură întreprinsă de autoritățile publice este proporțională dacă este rezonabilă. Măsura întreprinsă de autoritățile publice este una rezonabilă dacă ingerința produsă prin ea nu este disproporțională în raport cu scopul urmărit. Această cerință implică o punere în balanță a valorilor protejate juridic. Cu cât dreptul este mai vătămat cu atât mai mult se cere ca avantajul de pe urma ingerinței să fie superior. Este de notat că, excluderea dreptului judecătorului de a fi candidat la funcția de membru al Consiliului Superior al Magistraturii antrenează după sine nu doar o ingerință, dar o anulare improprie a dreptului de fi ales în această funcție. Astfel de soluție nu poate fi acceptată într-un stat de drept, ea fiind incompatibilă cu demnitatea omului și cea de judecător. Scopul încrederii în justiție poate fi realizat prin mijloace complexe, dar în niciun caz prin reducerea la zero a ideii de alegeri libere, transparente și în condiții de concurență în funcțiile de membru al Consiliului Superior al Magistraturii și organelor acestuia. Judecătorul, fiind în funcție, se prezumă a fi integru, iar în cazul în care se demonstrează contrariul atunci urmează ca acesta să fie eliberat ponderat din sistemul judecătoresc printr-o procedură disciplinară sau altă procedură, care să țină cont de garanțiile independenței sale. Completul de judecată special notează că, scopul Legii nr. 26/2022 este printre altele de a spori încrederea în justiție, dar nu de a transforma justiția într-o ramură a puterii de stat inefficientă și asupra căreia ar plana imixtiunile/dependențele de puterea politică.

În sinteză la acest aspect de legalitate, Completul de judecată special constată că, decizia Comisiei de evaluare este contrară și principiului proporționalității.

În continuare, completul de judecată special reiterează că așa-numitele încălcări de integritate financiară și etică au fost apreciate de către Comisie strict subiectiv și izolat de contextul istoric-social, ceea ce afectează securitatea raporturilor juridice. În general, sistemul juridic admite efectul retroactiv al legii, dacă aceasta favorizează situația juridică a persoanei, însă acest efect nu poate fi proiectat pe calea interpretării juridice.

Cu referire la argumentul reclamantei precum că în procedura de evaluare au fost admise erori procedurale grave de către Comisia de evaluare cu privire la încălcarea limbii de desfășurare a procesului de evaluare, manifestat prin lipsa traducerilor în limba engleză a actelor și declarațiilor prezentate de către candidat la etapa colectării și verificării datelor de către membrii Comisiei, având în vedere că membrii Comisiei Herman von Hebel, Victoria Henley, Nona Tsotsoria, care sunt vorbitori de limbă engleză și cărora nu le-ar fi fost asigurată traducerea în limba engleză de către secretariatul Comisiei, completul de judecată special reține următoarele.

Potrivit art. 10 alin. (9) din Legea nr. 26/2022, Comisia de evaluare apreciază materialele acumulate după intima sa convingere, formată în urma cercetării multiaspectuale complete și obiective a informației. Niciunul dintre materialele prezentate nu are o forță probantă prestabilită fără aprecierea lui de către Comisia de evaluare.

Din această normă rezultă regula cercetării nemijlocite a probelor, libertatea probei și aprecierea nemijlocită a probelor de către membri Comisiei.

Completul de judecată special constată că, reprezentanții părții în ședința de judecată au confirmat că nu există traducere scrisă a documentelor în limba cunoscută de membrii străini ai Comisei de evaluare, desemnați de partenerii de dezvoltare, fapt ce contravine anume art. 10 alin. (9) din Legea nr. 26/2022, dar și prevederilor art. 22 și 92 din Codul administrativ.

În aceeași ordine de idei, completul de judecată special constată că, Comisia nu a respectat dreptul de acces efectiv a candidatei la conținutul dosarului administrativ, care oferă dreptul acestuia de a face cunoștință și extrage copii de pe orice document și informație care se referă în privința sa ca participant la procedura administrativă de evaluare. Îngrădirea accesului la dosarul administrativ a generat și încălcarea altei garanții, cum este dreptul la apărare a candidatului în fața Comisiei de evaluare.

Completul de judecată special apreciază ca întemeiat argumentul reclamantului precum că timpul acordat de către Comisie pentru prezentarea informațiilor a fost unul insuficient și restrâns, astfel nefiind posibil acumularea probelor în vederea desființării integrale a eventualelor „dubii serioase” Comisie de evaluare.

La capitolul dat, completul de judecată special învederează că, potrivit art. 82 din Codul administrativ, dacă procedura administrativă trebuie realizată în scris conform art. 28 sau se realizează în scris, autoritatea publică, concomitent cu inițierea procedurii, întocmește un dosar în format electronic sau pe suport de hârtie, care conține toate documentele și înscrisurile ce se referă la procedura respectivă. Dosarul în format electronic conține, după caz, copii scanate de pe documentele pe suport de hârtie, autenticitatea copiilor fiind confirmată prin semnătura electronică aplicată de persoana responsabilă din cadrul autorității publice, documente electronice, alte înscrisuri și informații relevante expuse în format electronic. Copiile scanate în format electronic de pe documentele oficiale emise pe suport de hârtie și înscrisurile în format electronic pe care nu s-a aplicat semnătura electronică se utilizează fără restricții în raporturile cu autoritatea publică și pot fi incluse în dosarul administrativ, în măsura în care actele normative nu impun expres aplicarea semnăturii pe copiile/înscrisurile în cauză sau respectarea cerințelor pentru documentul electronic. În momentul în care este pus la dosar, un document se vizează cu numere continue de pagini. Dacă din dosar se extrag documente pentru o anumită perioadă, despre aceasta se face o mențiune, care va cuprinde: a) denumirea documentului extras; b) numărul paginilor extrase; c) motivul extragerii documentului; d) numele persoanei care a dispus extragerea documentului; e) data la care documentul a fost extras. Mențiunea se pune la dosar în locul documentului extras. Dosarele administrative se păstrează până la expirarea termenului de păstrare, ce rezultă din dispozițiile legale existente în acest sens.

În corespundere cu art. 83 din Codul administrativ, autoritatea publică care conduce procedura administrativă acordă participanților la procedură accesul la dosarul administrativ. Până la finalizarea procedurii, participanții nu vor avea acces la proiectele de acte administrative individuale. Accesul la dosarul administrativ nu este permis în cazul în care prin aceasta se afectează îndeplinirea regulamentară a sarcinilor autorității publice sau în cazul în care se urmărește protejarea unui secret ocrotit de lege ori există necesitatea protecției drepturilor participanților la procedura administrativă sau ale terților. În cazul în care există un interes îndreptățit, autoritatea publică care conduce procedura administrativă poate permite, la cerere, accesul la dosar și în cadrul unei alte autorități publice sau unei reprezentanțe diplomatice ori consulare a Republicii Moldova din străinătate. În cadrul accesului la dosar participanții își pot face notițe sau copii de pe dosar. Costurile pentru copii le suportă fiecare participant în parte, ele fiind de 0,02 unități convenționale pentru fiecare pagină. Copiile de pe dosar în format electronic, precum și exemplarele documentelor electronice și copiile acestora sunt gratuite.

Mai mult, Completul de judecată special notează că, Comisia de evaluare avea obligația să prezinte în conformitate cu prevederile art. 221 și 82 din Codul administrativ pe deplin dosarul administrativ a candidatei Ecaterina Buzu în instanța de judecată, astfel, încât și instanța de judecată să-și poată îndeplini sarcina constituțională de control judecătoresc efectiv asupra chestiunilor de fapt și de drept.

La fel, și normele speciale, prevăzute la art. 10 alin. (5), art. 12 alin. (4) lit. c) din Legea nr. 26/2022 și art. 2 alin. (1) lit. g) din Regulamentul de evaluare în temeiul Legii nr. 26/2022, adoptat la ședința Comisiei de evaluare din 02 mai 2022, garantează dreptul candidaților de a avea acces a lua cunoștință cu materialele acumulate de către Comisia de evaluare și secretariatul acesteia pentru evaluarea sa.

Mai mult, în cadrul examinării prezentei cauze de contencios administrativ, reprezentanții pârâtei au recunoscut că nu au fost prezentate toate materialele administrate de către Comisia de evaluare, ci doar înscrisurile care Comisia de evaluare le-a considerat în opinia ei relevante.

Circumstanțele date atestă că, Comisia de evaluare a încălcat dreptul la apărare al candidatei Ecaterina Buzu, deoarece nu i-a asigurat accesul la dosarul administrativ, care trebuie să conțină toate materialele acumulate de către Comisia de evaluare, cu cel puțin 3 zile până la audiere, conform art. 82 și art. 83 din Codul administrativ, în coroborare cu art. 10 alin. (5), art. 12 alin. (4) lit. c) din Legea nr. 26/2022 și art. 2 alin. (1) lit. g) din Regulamentul de evaluare în temeiul Legii nr. 26/2022.

Respectiv, Comisia de evaluare nu și-a exercitat în totalitate competența de a cerceta starea de fapt din oficiu, aceasta fiind prevăzută în mod expres și de art. 6 lit. f) din Legea nr. 26/2022 care prevede că întru exercitarea competențelor sale, Comisia de evaluare solicită informații de la persoanele fizice și juridice de drept public sau privat, precum și acumulează orice informații relevante pentru realizarea mandatului său.

Deci, legiuitorul a oferit Comisiei de evaluare o gamă largă de instrumente și pârghii pentru acumularea tuturor informațiilor necesare. Prin urmare, neexecutarea obligației de cercetare din oficiu a dus la adoptarea unei soluții eronate de către Comisie și respectiv, încălcarea dreptului la apărare a candidatei.

Completul de judecată special reține că, circumstanțele constatate denotă o încălcare a garanțiilor procedurii administrative de evaluare cum ar fi, dreptul la o examinare deplină a faptelor, dreptul la o decizie motivată și imparțială, dreptul la audiere efectivă, dreptul de acces la dosarul administrativ, dreptul de a fi implicat efectiv în procedura de evaluare, dreptul la colaborare efectivă în clarificarea stării de fapt și dreptul la o decizie fără erori discreționare în partea aprecierii probelor.

Completul de judecată special constată că, doar aceste încălcări izolate a garanțiilor în procedura administrativă constituie erori grave de procedură, care au afectat caracterul echitabil al procedurii administrative de evaluare, și ca consecință existența unor circumstanțe de natură procesuală, care ar fi dus la promovarea evaluării de către candidata.

Completul de judecată special remarcă faptul că, statul a investit Comisia de evaluare cu prerogativa de a se ghida de anumite standarde pentru a selecta cei mai integri candidați la funcția de membri inter alia în Consiliul Superior al Magistraturii, care la rândul lor ar putea asigura corectitudinea funcționării sistemului judiciar per ansamblu, inclusiv prin aplicarea unor politici coerente și conforme cu standardele general acceptate.

Reclamanta a demonstrat completului de judecată special din cadrul Curții Supreme de Justiție caracterul plauzibil al elementelor invocate în contestația sa, inclusiv cu privire la corectitudinea operațiunilor financiare efectuate la gestionarea, vânzarea și cumpărarea bunurilor mobile și imobile, precum și la respectarea normelor de etică și deontologie.

Totodată, Completul de judecată special notează că, Comisia de la Veneția a recomandat că, decizia finală în privința evaluării să fie luată de către instanța de judecată competentă, totuși Parlamentul Republicii Moldova a optat pentru o altă politică de drept referitor la acest subiect. În pofida acestui fapt, Completul special de judecată subliniază că, din rațiuni de protecție efectivă a drepturilor este în drept și obligat să desfășoare un control judecătoresc de legalitate deplin asupra chestiunilor de fapt și de drept.

Chiar dacă, Completul de judecată special din cadrul Curții Supreme de Justiție este limitat în adoptarea unei decizii finale, totuși argumentele, concluziile și constatările sale sunt obligatorii și executorii pentru Comisia de evaluare. Această concluzie se desprinde direct din prevederile art. 120 din Constituția Republicii Moldova, care reglementează caracterul obligatoriu al sentințelor și al altor hotărâri judecătorești definitive.

Completul special de judecată își întemeiază argumentul său pornind și de la jurisprudența Curții Constituționale, care a reliefat că, chiar dacă completul special al Curții Supreme de Justiție nu poate obliga Comisia de evaluare să promoveze candidatul evaluat, argumentele și concluziile făcute de această instanță în cazul soluționării contestațiilor rămân obligatorii pentru Comisie (DCC nr. 42 din 06 aprilie 2023 §143).

Completul de judecată special notează, că tot din rațiuni de control judecătoresc efectiv, dar și din motive de calitate a legii, Comisia nu este obligată, după dispunerea reluării procedurii de evaluare, să cerceteze alte circumstanțe decât cele care au stat la baza admiterii acțiunii reclamantei.

Astfel, evaluarea după reluarea procedurii nu ar trebui să se transforme într-un argument și activitate circulară vicioasă, fapt care este contrar standardului de protecție efectivă a drepturilor, separarea ramurilor puterii de stat, certitudinea juridică și efectul obligatoriu al hotărârilor judecătorești definitive.

Completul de judecată special menționează că circumstanțele reținute de Comisia de evaluare nu se încadrează din perspectiva proporționalității în motivele de nepromovare a evaluării candidatei Ecaterina Buzu.

Astfel, excluderea și nu doar limitarea dreptului candidatei Ecaterina Buzu de a participa și de a fi aleasă în calitate de membru al Consiliului Superior al Magistraturii pentru faptele minore reținute de către Comisia de evaluare nu este la caz o măsură adecvată pentru atingerea scopurilor expuse în lege. Având în vedere problema de buna funcționare a organelor de autoadministrare judecătorească la momentul emiterii deciziei și nepromovarea candidatei pentru faptele minore, nu doar că nu se încadrează în motivele de nepromovare, dar constituie o încălcare inutilă și ilegală a drepturilor enunțate.

Completul de judecată special reiterează că măsură întreprinsă de autoritatea publică pârâtă este una rezonabilă dacă ingerința produsă prin ea nu este disproporțională în raport cu scopul urmărit. Acesta cerință a legiuitorului implică o punere în balanță a valorilor protejate juridic, o pondere a intereselor în joc. Cu cât dreptul este mai vătămat, cu atât mai mult se cere ca avantajul de pe urma integrității să fie superior.

Prin urmare, excluderea dreptului judecătorului de a fi candidat la funcția de membru al Consiliului Superior al Magistraturii, antrenează după sine nu doar ingerința dar o anulare improprie a dreptului de a fi ales în această funcție. Astfel de soluție nu poate fi acceptată într-un stat de drept, ea fiind incompatibilă cu demnitatea omului și cu cea de judecător.

Din considerentele menționate, completul de judecată special relevă că, în prezenta cauză se regăsesc temeuri legale de a anula decizia Comisiei independente de evaluare a integrității candidaților la funcția de membru în organele de autoadministrare ale judecătorilor și procurorilor nr. 10 din 04 ianuarie 2023 cu privire la candidatura Ecaterinei Buzu.

Completul de judecată special reține că ilegalitatea deciziei contestate duce la anularea deciziei și dispunerea reevaluării candidatei. Or, dispunerea reevaluării este rezultatul final și implicit care include pierderea valabilității deciziei conform art. 139 alin. (1) și (2) din Codul administrativ (a se vedea DCC nr.42 din 06 aprilie 2023 § 143; cauza Ramos Nunes de Carvalho e Sá vs Portugalia [MC], 06 noiembrie 2018, § 184 și jurisprudența citată acolo).

În conformitate cu prevederile art. 224 alin. (1) lit. b) și 195 din Codul administrativ, art. 238-241 din Codul de procedură civilă, art. 14 alin. (6), alin. (8) lit. b), alin. (9) din Legea privind unele măsuri aferente selectării candidaților la funcția de membru în organele de autoadministrare ale judecătorilor și procurorilor nr. 26 din 10 martie 2022, completul de judecată special, instituit în cadrul Curții Supreme de Justiție, pentru examinarea contestațiilor declarate împotriva deciziilor Comisiei independente de evaluare a integrității candidaților la funcția de membru în organele de autoadministrare ale judecătorilor și procurorilor

d e c i d e:

Se admite cererea de contestare depusă de Ecaterina Buzu împotriva Comisiei independente de evaluare a integrității candidaților la funcția de membru în organele de autoadministrare ale judecătorilor și procurorilor privind anularea deciziei nr. 10 din 04 ianuarie 2023 cu privire la candidatura Ecaterinei Buzu, candidată la funcția de membru în Consiliul Superior al Magistraturii și dispunerea reluării procedurii de evaluare a candidatei.

Se anulează decizia nr. 10 din 04 ianuarie 2023 cu privire la candidatura Ecaterinei Buzu, candidată la funcția de membru în Consiliul Superior al Magistraturii.

Se dispune reevaluarea candidatei Ecaterina Buzu de către Comisia independentă de evaluare a integrității candidaților la funcția de membru în organele de autoadministrare ale judecătorilor și procurorilor.

Decizia este irevocabilă.

Președinte, judecător

Judecători

Tamara Chișca-Doneva

Ion Guzun

Mariana Pitic